

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

دوره دهم - سال اول

تاریخ چاپ ۱۳۹۵/۷/۴

شماره چاپ ۱۸۷

شماره ثبت ۱۶۵

یک شوری

طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران

کمیسیونهای ارجاعی

اقتصادی

اصلی:

امنیت ملی و سیاست خارجی - قضائی و حقوقی

فرعی:

معاونت قوانین
اداره کل تدوین قوانین

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً طرح ذیل که به امضای ۲۲۵ نفر از نمایندگان رسیده است، جهت طی مراحل قانونی تقدیم می‌گردد.

مقدمه (دلایل توجیهی):

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با هدف تطهیر نظام بانکی کشور از ربا تلاشهای متعددی صورت پذیرفت. آخرین اقدام قانونی در این زمینه، تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) در سال ۱۳۶۲ بود. علی‌رغم دقتهای قانونگذار در تدوین قانون مزبور، فرآیندهای سپرده‌گذاری و اعطای تسهیلات در عمل با مشکلاتی مواجه شد و مجدداً شائبه ربوی شدن معاملات بانکی در اذهان عمومی شکل گرفت. با گذشت بیش از پنجاه سال از تصویب قانون پولی و بانکی کشور (مصوب ۱۳۵۱) و بیش از سی سال از تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا (مصوب ۱۳۶۲)، اکنون لازم است قوانین مزبور بر اساس تجارب به‌دست آمده، شرایط نوین اقتصادی ایران و جهان و اقتضانات و پیشرفت‌های صنعت بانکداری، مورد بازنگری عمیق قرار گیرد.

طرح حاضر، دربردارنده بازنگری اساسی و به‌روز رسانی قوانین پیش‌گفته است که برای بررسی و تصویب تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌شود.

حسین‌زاده بحرینی - فرهنگسی - پورا ابراهیمی - شکری - مطهری - نعمتی - محمد اسماعیل سعیدی - داودی - محمد حسینی - تاج‌گردون - جعفرزاده - محمد جواد جمالی - شیخ - بابایی صالح - طیار - سید حسن حسینی - پزشکیان - علیزاده - داداشی - شاعری - نوبخت - اله قلی‌زاده - خالدی - علی کاظمی - حسن‌نژاد - کریمی قدوسی - نانو اکناری - حسن‌پور - ادیانی - علیرضا سلیمی - رضا کریمی - کرم‌پور - رضایی کوچی - ملکشاهی راد - نقوی حسینی - کوچکی‌نژاد - کشت‌زر - نیکفر - ابوترابی - پورمختار - اکبریان - حسونند - خادمی - ظاهری - زاهدی - شریف‌پور - کاظم‌زاده - ترکی - انصاری - سیدفرید موسوی - نوروزی - حاجی بابایی - عبادی - حسینی کیا - علی اکبر کریمی - هزارجریبی - ساعدی - اصغر سلیمی - شوشتری - خدری - فیضی - فریدون احمدی - هاشم‌زایی - بنایی - خادم - بختیاری - کواکبیان - سیدمصطفی ذوالقدر - رحیمی جهان‌آبادی - برومند - محمدی (قزوین) - پژمانفر - حاجی‌دلیگانی - خدابخشی - کبیری - نوری - برزگر - سعادت - علی محمد مرادی - بیرانوندی - سالک - فاطمه ذوالقدر - سلحشوری - محمودی - جلو‌دارزاده - مافی - عباسی - زهرا سعیدی - چنارانی - زارع - اولادقباد - ربیعی - تاج‌الدین - الماسی - زرآبادی - سیاوشی - مصری - حمزه - لاهوتی - رستمیان - خدادادی - هاشمی تختی‌نژاد - نورقلی‌پور - زارعی - مسعودی - سروش - بهمنی - فتحی - اسمعیلی - ساداتی‌نژاد - پوربافرانی - قاضی‌پور - سیدمحسن علوی - درازهی - همتی - شیران خراسانی - موسوی لارگانی - دهقانی‌نقندر - سیدامیرحسین قاضی‌زاده - کاتب - انارکی محمدی - کمالی‌پور - سیدابوالفضل موسوی - آبرامیان - صفاری - قمی - نظرافضلی - اعزازی - فرشادان - عبدالکریم حسین‌زاده - محمودزاده - میرزاده - بدری - علی قربانی - محمدحسین قربانی - پارسایی - جاسمی - فلاحتی - حمداله کریمی - علیمرادی - قره‌خانی - حسینی جوریبایی - دهقانی فیروزآبادی - عثمانی - ملکشاهی - حضرتی - ابطحی - حضرت‌پور - اکبری (شیراز) - کولیوند - محمد ابراهیم رضایی - محمدی (تهران) - دهمسره - صباغیان - پورحسین - خجسته - سیدحمیدرضا کاظمی - شیویاری - لطفی - نیکزادی‌پناه - طباطبایی‌نژاد - نجفی - آزادی‌خواه - مقصودی - کرد - خاتمی - بیمقدار - بیگدلی - صفری - گرمایی - جعفرپور - سامری - محمدیان - بیگلری - خسته‌بند - بروجردی - اسماعیلی - علی ابراهیمی - تربتی‌نژاد - بهادری - سیداحسن علوی - علی‌رضا بیگی - حسن بیگی - علیزاده - ذوالنوری - سبحانی‌فر - فولادگر - حاتمیان - یوسفی - سیدحسین افضلی - باستانی - ساری - سلام امینی - منصوروی - علیرضا ابراهیمی - شرفی - کیان‌پور - نادری - رجبی - تجری - بادامچی - تابش - پاپی‌زاده - اسدی کرم - بت‌کلیا - بهرام‌نیا - اختیاریه - جلالی - احمدی لاشکی - دامادی - احمد مرادی - محمد کاظمی - محجوب - دلخوش - مفتاح - امیرحسن‌خانی - مختار - فلاحت‌پیشه - میرزایی نیکو - ایران‌نژاد - ناصری‌نژاد - رضازاده - عباس گودرزی - ظاهرخانی - یوسف‌نژاد

بانکداری جمهوری اسلامی ایران

فصل اول- اهداف، تعاریف و گستره شمول

ماده ۱- اهداف این قانون عبارت است از:

- تأمین ثبات و سلامت نظام پولی و بانکی
- استقرار نظام بانکداری بر مبنای حق و عدل و منطبق با احکام فقه اسلامی
- کارآمدسازی نظام تأمین مالی در جهت حمایت از بخش واقعی اقتصاد کشور
- صیانت از حقوق سپرده‌گذاران و سایر ذینفعان

ماده ۲- اصطلاحات مورد استفاده در این قانون در معانی زیر به کار رفته است:

- ۱) بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- ۲) شورای فقهی: شورای فقهی بانک مرکزی
- ۳) هیأت نظارت: هیأت نظارت بر مؤسسات اعتباری
- ۴) عملیات بانکی: اعطای اعتبارات و تسهیلات مبتنی بر ذخایر تجهیز شده
- ۵) خدمات بانکی: عملیاتی غیر از تجهیز ذخایر و اعطای تسهیلات و اعتبارات، نظیر صدور ضمانت‌نامه، گشایش اعتبار اسنادی و ... که بانکها و مؤسسات اعتباری به درخواست مشتریان خود انجام داده و در قبال آن کارمزد دریافت می‌کنند.

۶) ذخایر: اسکناس و مسکوک منتشره و سپرده‌های بانک‌ها نزد بانک مرکزی که قوه ابرا دارد.

۷) مؤسسه اعتباری: شخص حقوقی است که به موجب قانون و یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و به انجام عملیات بانکی و ارائه خدمات بانکی مبادرت می‌نماید.

۸) بانک: مؤسسه اعتباری است که به موجب قانون و یا با مجوز بانک مرکزی از عنوان بانک استفاده می‌کند و می‌تواند مشتمل بر انواع مختلفی از جمله بانکهای تجاری، تخصصی، توسعه‌ای، سرمایه‌گذاری، قرض‌الحسنه، منطقه‌ای، مجازی، خرد و جامع باشد. در این قانون هر جا از واژه بانک استفاده می‌شود، همه مؤسسات اعتباری اعم از اینکه از عنوان بانک استفاده کنند یا نکنند را شامل می‌شود؛ مگر آن که خلاف آن تصریح شده باشد.

۹) مؤسسه اعتباری غیربانکی: مؤسسه اعتباری است که بدون استفاده از عنوان بانک صرفاً در محدوده معینی که به موجب قانون تعیین می‌شود، اجازه انجام عملیات بانکی را دارد. صندوق قرض‌الحسنه و تعاونی اعتبار، نمونه‌هایی از مؤسسه اعتباری غیربانکی هستند.

۱۰) بانک قرض‌الحسنه: مؤسسه اعتباری غیرانتفاعی است که به موجب قانون و یا با مجوز بانک مرکزی از عنوان بانک قرض‌الحسنه استفاده می‌کند. بانک قرض‌الحسنه از طریق انواع سپرده بدون سود، انتشار اوراق بهادار بدون بازده (مانند صکوک وقف و قرض‌الحسنه)، وجوه اداره شده و کمک‌های خیرین، تجهیز ذخایر می‌نماید و مبتنی بر آن تسهیلات قرض‌الحسنه به متقاضیان اعطا می‌نماید.

۱۱) صندوق قرض‌الحسنه: مؤسسه اعتباری غیرانتفاعی است که طبق ضوابط اعلامی بانک مرکزی تأسیس شده و از طریق سپرده قرض‌الحسنه و کمک‌های خیرین مبادرت به تجهیز منابع نموده و منابع مذکور را صرف اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه به متقاضیان می‌نماید.

۱۲) تعاونی اعتبار: مؤسسه اعتباری است که طبق قانون و ضوابط اعلامی بانک مرکزی در قالب شرکت تعاونی برای رفع نیازهای اعتباری اعضا تأسیس می‌شود. تعاونی‌های اعتبار مجاز به سپرده‌پذیری، اعطای تسهیلات و ارائه خدمات بانکی به غیر اعضای خود نیستند.

۱۳) سپرده: تعهد بانک به بازپرداخت است که می‌تواند به همراه سود یا بدون آن و یا با کسر مبلغی از آن ایفا شود.

- ۱۴) تسهیلات: منابع مورد نیاز متقاضیان که در چهارچوب این قانون به آنان اعطاء می‌شود.
- ۱۵) اعتبار: عبارت است از تعهد به پرداخت تسهیلات به اشخاص یا پذیرش تعهد در قالب اعتبارات اسنادی، ضمانت‌نامه، ظهنویسی یا موارد مشابه
- ۱۶) سرمایه نظارتی: مجموع آن دسته از اقلام ترازنامه‌ای بانک نظیر سرمایه پرداخت‌شده، اندوخته‌ها، سود انباشته و ذخایر می‌باشد که قابلیت جبران زیانهای وارده به بانک را دارد.
- ۱۷) ابزارهای پرداخت: کلیه امکاناتی که اشخاص را قادر به پرداخت یا انتقال وجوه می‌سازد.
- ماده ۳- کلیه اشخاص حقوقی که مبادرت به انجام عملیات بانکی و یا ارائه انواع ابزارهای پرداخت می‌نمایند، مشمول مقررات این قانون می‌باشند. تشخیص انجام عملیات بانکی و ارائه ابزارهای پرداخت با بانک مرکزی است.
- ماده ۴- شمول قوانینی که پس از ابلاغ این قانون تصویب می‌شوند بر بانکها مستلزم ذکر نام است.

فصل دوم- شرایط تأسیس بانک

- ماده ۵- تأسیس بانک، اشتغال به عملیات بانکی، ارائه انواع ابزارهای پرداخت و استفاده از عنوان بانک یا مؤسسه اعتباری فقط طبق مقررات این قانون و با مجوز بانک مرکزی امکان‌پذیر است. بانک مرکزی موظف است اسامی کلیه بانکها و مؤسسات اعتباری دارای مجوز را به صورت عمومی منتشر نموده و به اطلاع نیروی انتظامی و قوه قضائیه برساند.
- تبصره- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است اشخاصی که بدون اخذ مجوز از بانک مرکزی مبادرت به اقدامات موضوع این ماده می‌نمایند را شناسایی نموده و با اطلاع قبلی بانک مرکزی، نسبت به تعطیل و متوقف نمودن فعالیت آنها اقدام نماید. متخلفان با شکایت بانک مرکزی یا دادستان محل فعالیت مؤسسه به حسب اقتضاء به یک یا چند مورد از مجازات‌های درجه یک ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم خواهند شد. در صورتی که متخلف، شخص حقوقی باشد، مؤسسان، اعضای هیأت مدیره، مدیر عامل و سایر مدیران مؤثر مؤسسه (به تشخیص بانک مرکزی) دارای مسؤلیت کیفری بوده و تصدی پستهای مدیریتی آنها در حکم تصرف غیرقانونی در اموال عمومی تلقی شده و همگی این افراد به همراه شخص حقوقی متخلف، در قبال خسارات وارده به اشخاص ثالث مسؤلیت تضامنی خواهند داشت.
- ماده ۶- مراجع ثبت شرکتها نمی‌توانند تقاضای تأسیس بانک یا هرگونه تغییرات در اساسنامه آن را به ثبت برسانند، مگر آنکه مجوز بانک مرکزی و رونوشت گواهی شده اساسنامه مربوط که به تأیید هیأت نظارت رسیده است و گواهی بانک مرکزی مبنی بر پرداخت صددرصد سرمایه، ضمیمه تقاضای ثبت باشد.
- ماده ۷- اساسنامه بانکها و تغییرات بعدی آن باید قبل از ثبت به تأیید هیأت نظارت برسد. بانک مرکزی می‌تواند بانکها را به درج برخی نکات لازم‌الرعایه در اساسنامه خود یا تغییر در مفاد آن مطابق با مصوبات هیأت نظارت مکلف نماید. تبصره- اساسنامه نمونه یا هرگونه تغییری که به وسیله بانک مرکزی برای درج در اساسنامه بانکها الزام می‌شود نباید با احکام این قانون، و در موارد مسکوت در این قانون، با سایر قوانین مغایر باشد.
- ماده ۸- ایجاد یا تعطیلی شعبه، باجه یا دفتر نمایندگی بانک در داخل و یا خارج کشور طبق دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.
- ماده ۹- بانک مرکزی موظف است ترتیبی اتخاذ نماید که دسترسی عادلانه عموم مردم به خدمات نظام بانکی در سراسر کشور فراهم گردد. شاخص دسترسی عادلانه توسط بانک مرکزی تدوین و به تصویب هیأت نظارت می‌رسد. بانکها موظفند دستورات ناظر به اجرای این حکم را -که پس از اخذ نظر کانون بانکها، از سوی بانک مرکزی به آنها ابلاغ می‌شود- اجراء و گزارش آن را به بانک مرکزی ارائه نمایند. بانک مرکزی موظف است گزارش اجرای این ماده را سالانه به مجلس شورای اسلامی ارائه و برای اطلاع عموم منتشر نماید.
- ماده ۱۰- کلیه بانکها اعم از دولتی و غیردولتی مکلفند اساسنامه خود را حداکثر ظرف مدت یک‌سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، با ضوابط این قانون و مقررات بانک مرکزی تطبیق داده و آن را به تأیید هیأت نظارت برسانند.

تبصره- اساسنامه جدید بانکهای دولتی متناسب با مأموریت و زمینه فعالیت هر یک توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و پس از تصویب آن در مجمع عمومی بانک، به تأیید هیأت نظارت خواهد رسید. در مواردی که اساسنامه بانک دولتی قبلاً توسط مجلس شورای اسلامی یا مرجع ذیصلاح دیگر، تصویب شده باشد، پس از تصویب اساسنامه جدید، قانون یا مصوبه مربوط نسخ می‌گردد.

ماده ۱۱- تشکیل بانک غیردولتی فقط به صورت شرکت سهامی عام با سهام بانام ممکن خواهد بود.

ماده ۱۲- بانکها مطابق ضوابطی که به تصویب هیأت نظارت می‌رسد، متناسب با اهداف، مأموریت‌ها و موضوع فعالیت، به انواع مختلفی نظیر بانکهای تجاری، تخصصی، توسعه‌ای، سرمایه‌گذاری، قرض‌الحسنه، منطقه‌ای، مجازی، خرد و جامع تقسیم می‌شوند. تعریف، ساختار مالکیت، مدیریت و چهارچوب فعالیت‌ها و محدودیت‌های هر یک از انواع بانکهای یادشده، مطابق با دستورالعملی خواهد بود که توسط بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۳- مشارکت دولتها و اشخاص حقوقی دولتی خارجی به هر میزان و مشارکت اشخاص حقیقی یا حقوقی غیردولتی خارجی به میزان بیش از چهل درصد (۴۰٪) در تأسیس بانکهای جدید مستلزم کسب اجازه از مجلس شورای اسلامی است.

تبصره ۱- هر شخص حقوقی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه آن، به تشخیص بانک مرکزی، متعلق به اتباع خارجی باشد، از نظر مقررات این ماده خارجی محسوب می‌شود ولو اینکه طبق مقررات قانون تجارت و قانون ثبت شرکها، ایرانی محسوب شود.

تبصره ۲- اشخاص حقوقی دولتی خارجی اشخاصی هستند که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آنها، به تشخیص بانک مرکزی، به طور مستقیم یا غیرمستقیم در تملک دولتهای خارجی باشد.

ماده ۱۴- بانکهای خارجی در صورت تحقق شرایط زیر می‌توانند مبادرت به ایجاد شعبه در کشور نمایند:

(۱) مرجع نظارتی کشور متبوع بانک خارجی، دارای توان نظارت یکپارچه به تشخیص بانک مرکزی باشد.

(۲) مجوز ایجاد شعبه را از مرجع نظارتی کشور متبوع خود و بانک مرکزی دریافت نموده باشند.

تبصره ۱- نظارت مرجع نظارتی کشور متبوع بانک خارجی، نافی اختیارات نظارتی بانک مرکزی نمی‌باشد.

تبصره ۲- در صورت نقض هر یک از شرایط فوق، بانک مرکزی می‌تواند با تصویب هیأت نظارت، فعالیت شعبه را محدود یا ممنوع نماید.

تبصره ۳- سایر شرایط تأسیس، فعالیت و تعطیلی شعبه بانکهای خارجی بر اساس دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۵- حداقل سرمایه مورد نیاز برای تأسیس بانک توسط هیأت نظارت تعیین می‌گردد. سرمایه مورد نیاز برای تأسیس بانک فقط با پول رایج کشور قابل پرداخت است و باید تماماً قبل از صدور مجوز تأسیس نزد بانک مرکزی تودیع شده باشد.

ماده ۱۶- در صورتی که سرمایه بانکی کمتر از حداقل سرمایه اولیه تعیین شده توسط هیأت نظارت باشد، بانک مزبور موظف است در مهلتی که توسط هیأت نظارت تعیین می‌شود، سرمایه خود را تکمیل نماید.

ماده ۱۷- بانک مرکزی موظف است قبل از صدور مجوز تأسیس بانک وجود شرایط زیر را احراز کند:

(۱) متقاضیان تأسیس از حسن شهرت و توانمندی مالی و حرفه‌ای برخوردار باشند؛

(۲) متقاضیان تأسیس سابقه محکومیت کیفری مؤثر نداشته باشند؛

(۳) آورده متقاضیان بیش از یک درصد (۱٪) سهام به عنوان سرمایه بانک از نظر منشأ، شفاف و بلااشکال بوده و به صورت مستقیم یا غیرمستقیم از محل تسهیلات دریافتی از بانکها نباشد؛

(۴) متقاضیان تأسیس فاقد بدهی غیرجاری به نظام بانکی کشور باشند؛

(۵) متقاضیان بیش از یک درصد (۱٪) سهام سمت یا سهام بیش از حد مجاز در بانک دیگر نداشته باشند؛

۶) سرمایه پیشنهادی بانک تکافوی انجام عملیات مورد نظر را بنماید و از حداقل سرمایه مورد نیاز برای تأسیس بانک کمتر نباشد؛

۷) قرائنی دال بر تهدید مدیریت صحیح بانک از نظر اعمال نفوذ برخی از متقاضیان تأسیس وجود نداشته باشد؛
۸) برنامه راهبردی و عملیاتی بانک مشتمل بر حاکمیت شرکتی مؤثر، نظیر مدیریت ریسک، مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، پیش‌بینی‌های مالی و نظایر آن از اتقان کافی برخوردار بوده، دارای توجیه مالی و اقتصادی باشد؛

۹) ارتباط بانک با سایر اشخاص مانع نظارت مؤثر بانک مرکزی نشود.
تبصره- سایر شرایط و نحوه صدور مجوز تأسیس و فعالیت بانکها به موجب دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۸- متقاضیان تأسیس بانک مکلفند حداکثر سه ماه پس از اخذ مجوز تأسیس، نسبت به ثبت آن در مرجع ثبت شرکتها اقدام کنند؛ حداکثر ظرف مدت شش ماه از تاریخ ثبت در مرجع ثبت شرکتها، تمهیدات و شرایط لازم را برای دریافت مجوز فعالیت از بانک مرکزی فراهم نموده و حداکثر یک ماه پس از اخذ مجوز فعالیت، شروع به فعالیت نماید.

ماده ۱۹- زمانبندی پاسخگویی بانک مرکزی به متقاضیان تأسیس بانک، توسط هیأت نظارت تعیین می‌شود.
ماده ۲۰- در مواردی که مجوز تأسیس یا فعالیت بانک، به تشخیص هیأت نظارت بر اساس ارائه اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده یا مدارک و اسناد غیر معتبر یا جعلی و یا کتمان اطلاعات مؤثر، اعطاء شده باشد، بانک مرکزی موظف است چنانچه بانک آغاز به فعالیت نکرده باشد، مجوز تأسیس آن را ابطال نماید. در صورت شروع فعالیت، بانک مرکزی موظف است موضوع را جهت رسیدگی و اعمال مجازات‌های موضوع ماده (۱۷۷) این قانون به هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات انتظامی ارجاع نماید. متخلفان با شکایت بانک مرکزی علاوه بر جبران خسارت وارده به مجازات حبس تعزیری از سه تا ده سال و جزای نقدی حداکثر تا پنج درصد (۵٪) سرمایه بانک محکوم خواهند شد و سهام آنها به نفع دولت ضبط می‌شود.

ماده ۲۱- شرایط و نحوه صدور مجوز تأسیس و فعالیت تعاونی‌های اعتبار، صندوق‌های قرض‌الحسنه و سایر مؤسسات اعتباری غیربانکی به موجب دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد. کلیه مؤسسات اعتباری غیربانکی که قبلاً براساس قوانین دیگر تأسیس شده‌اند موظفند اساسنامه خود را مطابق زمانبندی که توسط بانک مرکزی به آنان اعلام می‌شود، با دستورالعمل مذکور تطبیق داده و مجوزهای لازم را از بانک مرکزی دریافت نمایند.

فصل سوم- نحوه تملک سهام بانکها

ماده ۲۲- تملک سهام هر بانک تا سقف ده درصد (۱۰٪) توسط «مالک واحد» بدون اخذ مجوز مجاز است. همچنین تملک سهام هر یک از بانکها توسط «مالک واحد» در سطوح بیش از ده درصد (۱۰٪) تا بیست درصد (۲۰٪) با مجوز بانک مرکزی و بیش از بیست درصد (۲۰٪) تا سی و سه درصد (۳۳٪) با موافقت بانک مرکزی و تصویب هیأت نظارت مجاز می‌باشد. تملک بیش از سی و سه درصد (۳۳٪) سهام هر یک از بانکها توسط «مالک واحد» به هر ترتیبی ممنوع است. معاملات بیش از سقفهای مجاز در این ماده توسط مالک واحد باطل و ملغی‌الآثر است.

تبصره ۱- «مالک واحد» به شخص حقیقی یا حقوقی به طور مستقل یا به بیش از یک شخص حقیقی یا حقوقی اطلاق می‌شود که به تشخیص بانک مرکزی دارای روابط مالی، خویشاوندی (سببی یا نسبی)، مالکیتی (به طور مستقیم یا غیرمستقیم)، نیابتی یا مدیریتی با یکدیگر می‌باشند. ضوابط تشخیص مالک واحد به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

تبصره ۲- اتباع ایرانی و غیرایرانی در شمول حکم این ماده یکسان هستند.

ماده ۲۳- اعطای مجوزهای موضوع ماده (۲۲)، منوط به تحقق شرایط زیر به تشخیص بانک مرکزی می‌باشد:

۱) مالک واحد از حسن شهرت و شرایط مالی مناسب برخوردار باشد؛

۲) اطلاعات ارائه شده توسط متقاضی، قابلیت احراز و تأیید داشته باشد؛

۳) منشأ وجوه برای تملک سهام، شفاف و بلااشکال باشد؛

۴) موجب ایجاد انحصار در نظام بانکی کشور نگردد؛

۵) پذیرش درخواست مالک واحد موجب مخاطره عمده‌ای برای اداره صحیح و با ثبات بانک نباشد؛

۶) مالک واحد، در سه سال قبل از درخواست بدهی غیر جاری به نظام بانکی نداشته باشد.

ماده ۲۴- مالک واحدی که بنا به دلایل قهری از جمله ارث و یا ایجاد و تغییر روابط بین اشخاص، مالک سهام هر یک از بانکها بیش از حدود مجاز شود، موظف است ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب آیین‌نامه موضوع ماده (۲۹) نسبت به اخذ مجوز لازم برای هر سطح اقدام و یا ظرف یک سال، مازاد سهام خود را واگذار نماید.

ماده ۲۵- مالک واحدی که تا پیش از تصویب این قانون، دارنده سهام هر یک از بانکها بیش از حدود مجاز می‌باشد، مکلف است ظرف مدت یک سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون نسبت به اخذ مجوز لازم برای هر سطح اقدام و یا ظرف یک سال، مازاد سهام خود را واگذار نماید.

ماده ۲۶- مالک واحدی که پس از سپری شدن مهلت‌های تعیین شده، بدون اخذ مجوز لازم همچنان دارنده سهام هر یک از بانکها به میزانی بیش از حدود مجاز باشد، نسبت به مازاد سقف مجاز، در مجامع عمومی صاحبان سهام بانک ذی‌ربط حق رأی نخواهد داشت. در احتساب حدنصاب تشکیل مجامع عمومی، تعداد این‌گونه سهام از تعداد کل سهام کسر خواهد شد. بانک مرکزی از پذیرش اعضای هیأت مدیره پیشنهادی که به اتکای آرای مزبور تعیین شده‌اند، خودداری می‌نماید.

ماده ۲۷- مازاد سهام مالک واحد مذکور در مواد (۲۴) و (۲۵) این قانون که ظرف مهلت‌های مقرر مجوز لازم برای آنها اخذ نشده باشد، توسط بانک مرکزی از طریق بورس اوراق بهادار یا خارج از بورس اوراق بهادار به فروش می‌رسد. چنین مالک واحدی تا زمان واگذاری مازاد سهام وی به اشخاص جدید، فاقد حق رأی و حق استفاده از حق تقدم مالکیت سهام جدید به نسبت مازاد سهام غیرمجاز مزبور می‌باشد. وجوه حاصل از فروش سهام مازاد موضوع این ماده پس از کسر هزینه‌های مربوط، به مالک واحد مزبور مسترد می‌شود.

تبصره- سازمان بورس و اوراق بهادار موظف است به منظور حصول اطمینان از رعایت سقفهای مندرج در ماده (۲۲) تغییرات مالکیتی مؤثر بانکها را فوراً به بانک مرکزی گزارش نموده و نسبت به صحت اطلاعات ارائه شده توسط بانکها در خصوص ترکیب سهام‌داران اظهار نظر نماید.

ماده ۲۸- چنانچه مالک واحدی بنا به تشخیص بانک مرکزی بر اساس ارائه اطلاعات نادرست و گمراه‌کننده، مدارک و اسناد غیرمعتبر یا جعلی و یا کتمان اطلاعات مؤثر، مجوزهای موضوع ماده (۲۲) را اخذ کرده باشد، علاوه بر ابطال مجوز صادره و واگذاری مازاد سهام وی توسط بانک مرکزی به اشخاص جدید از طریق بورس اوراق بهادار و یا خارج از بورس اوراق بهادار محرومیت از حق رأی ناشی از سهام غیرمجاز و افزایش سرمایه مبتنی بر آن، با شکایت بانک مرکزی به مجازات حبس از شش ماه تا سه سال و جزای نقدی بین ۵ تا ۲۰ درصد ارزش سهام مورد تخلف در زمان صدور حکم محکوم می‌شود. وجوه حاصل از فروش سهام مازاد موضوع این ماده پس از کسر جزای نقدی و سایر هزینه‌های مربوط، به مالک واحد مزبور مسترد می‌شود.

ماده ۲۹- آیین‌نامه اجرائی مواد (۲۷) و (۲۸) به پیشنهاد مشترک بانک مرکزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت دادگستری به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۳۰- در صورتی که بنا به تشخیص بانک مرکزی، تصمیمات مدیریتی مالک واحد دارنده بیش از ده درصد (۱۰٪) سهام، منجر به تخلف بانک از قوانین و مقررات مربوط گردد یا چنانچه مالک واحد، شرایط اولیه مقرر در ماده (۲۳) را از دست بدهد، بانک مرکزی پس از تأیید هیأت نظارت، مالک واحد را ملزم می‌کند تا مازاد سهام بیش از ده درصد (۱۰٪) خود را ظرف مدت یک سال به دیگران واگذار نماید. مالک واحد در صورت خودداری از اجرای دستور بانک مرکزی، مشمول احکام مقرر در ماده (۲۷) می‌شود.

ماده ۳۱- بانک مرکزی می‌تواند با تصویب هیأت نظارت، مقررات محدودکننده‌ای برای عملیات و خدمات بانکی بانکهایی که بیش از ده درصد (۱۰٪) سهام آنها در اختیار مالک واحد است، متناسب با هر سطح تملک، مقرر نماید.

ماده ۳۲- تملک سهام بانکها توسط دولت از شمول حدود و ضوابط مذکور در این فصل مستثنی بوده و تابع ضوابط مذکور در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی است.

ماده ۳۳- هیچ بانکی نمی‌تواند بیش از یک درصد (۱٪) سهام بانکهای دیگر را به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار داشته باشد؛ مگر با مجوز هیأت نظارت.

ماده ۳۴- دولتها و اشخاص حقوقی خارجی دولتی حق تملک سهام بانکهای ایرانی را ندارند؛ مگر به موجب قانون.
ماده ۳۵- اشخاص حقیقی یا حقوقی غیردولتی خارجی ضمن الزام به رعایت ماده (۲۲) این قانون، نمی‌توانند مجموعاً بیش از چهل درصد (۴۰٪) سهام هریک از بانکهای ایرانی را تملک کنند؛ مگر به موجب قانون.

تبصره- بانکهایی که بیش از چهل درصد (۴۰٪) سرمایه اولیه آنها متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی خارجی باشد مشمول حکم این ماده نمی‌باشند. در عین حال مجموع سهم اشخاص خارجی در نقل و انتقالات بعدی نباید از درصد اولیه تجاوز نماید.

ماده ۳۶- تملک سهام مؤسسات اعتباری غیربانکی مشمول مقررات این فصل نبوده و تابع ضوابطی خواهند بود که بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

فصل چهارم- ساختار بانکها

ماده ۳۷- مسؤلیت سیاستگذاری، استقرار حاکمیت شرکتی، و نظارت بر کلیه امور بانک بر اساس قوانین و مقررات بر عهده هیأت مدیره‌ای است که از میان اشخاص حقیقی توسط مجمع عمومی انتخاب و به تأیید بانک مرکزی می‌رسد. این هیأت مسؤلیت راهبری بانک و نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات ناظر بر بانکها را بر عهده دارد.

ماده ۳۸- هیأت مدیره بانک موظف است در چهارچوب قوانین و مقررات بانک مرکزی، سیاست‌ها و نظام حاکمیت شرکتی بانک را مشتمل بر اجزای ذیل تدوین و تصویب نموده و بر حسن اجرا و اثربخشی آنها نظارت نماید:

- ۱) سطح تمایل به ریسک و برنامه جامع مدیریت آن شامل شناسایی، افشاء و کنترل انواع ریسک؛
- ۲) سیاست‌های کلیدی در ارتباط با کفایت سرمایه، الزامات تطبیق، کنترل‌های داخلی و نظایر آن؛
- ۳) استانداردها و ساختار مشخص برای رعایت اصول و ضوابط شرعی در محصولات و خدمات بانک متناسب با اندازه، پیچیدگی و حوزه فعالیت آن و تدوین فرآیند نظارت شرعی لازم؛
- ۴) افشاء و شفافیت؛
- ۵) انتصابات و نظام جبران خدمات (حقوق و مزایا)؛
- ۶) ساختار گروهی بانک شامل مؤسسات تابعه و وابسته و کنترل ریسکهای مربوط؛
- ۷) ساختار و وظایف کمیته‌های هیأت مدیره از قبیل ریسک، حسابرسی، انتصابات، جبران خدمات و واحدهای مربوط به آنها همانند واحد ریسک تطبیق، واحد حسابرسی داخلی؛
- ۸) ارزشهای سازمانی و منشور رفتاری؛
- ۹) حفظ منافع قانونی سپرده‌گذاران، سهامداران و سایر ذی‌نفعان؛
- ۱۰) نظارت بر هیأت عامل؛
- ۱۱) کنترل تضاد منافع.

تبصره- هیأت مدیره بانکها موظفند ضمن افشاء و انتشار مصوبات فوق و اطلاعات مربوط به آنها، گزارشهای عملکرد هریک از بندها را به بانک مرکزی ارائه نمایند.

ماده ۳۹- اعضای هیأت مدیره بانک باید دارای شرایط زیر باشند:

- ۱) دارا بودن تخصص کافی در زمینه امور بانکی و حداقل ده سال سابقه کار علمی (در حوزه‌های اقتصادی و بانکی، مدیریت ریسک، حسابرسی، حاکمیت شرکتی و مانند آن‌ها) و یا مدیریتی در حوزه‌های بانکی؛
  - ۲) آشنایی کافی با بانکداری اسلامی و احکام و ابزارهای آن؛
  - ۳) دارا بودن حداقل دانشنامه کارشناسی مرتبط؛
  - ۴) دارا بودن حسن شهرت و امانتداری؛
  - ۵) نداشتن سمت اجرائی، کارشناسی یا مشاوره‌ای همزمان در همان بانک یا بانکهای دیگر؛
  - ۶) نداشتن سهام بیش از آنچه بانک مرکزی تعیین می‌کند در همان بانک یا دیگر بانکها؛
  - ۷) نداشتن محکومیت قطعی بیش از یک بار به هر یک از مجازات‌های انتظامی مقرر در ماده (۱۷۷) این قانون؛
  - ۸) نداشتن بدهی غیرجاری به بانکها؛
  - ۹) نداشتن محکومیت قطعی به سرقت، ارتشاء، اختلاس، قاچاق، خیانت در امانت، کلاهبرداری، جعل و تزویر، پولشویی، صدور چک بی‌محل و ورشکستگی اعم از این که حکم از دادگاههای داخلی یا خارج کشور صادر شده یا محکوم، مجرم اصلی یا شریک یا معاون جرم بوده باشد.
- تبصره ۱- سه پنجم اعضای هیأت مدیره باید تجربه مدیریتی داشته باشند.
- تبصره ۲- در صورت داشتن دانشنامه کارشناسی ارشد یا دکتری مرتبط (به تشخیص بانک مرکزی)، حداقل سابقه کار مذکور در بند (۱) به ترتیب، شش و چهار سال خواهد بود.
- تبصره ۳- مرجع تشخیص در مورد بندهای (۱) تا (۸) بانک مرکزی است. مرجع صالح برای تشخیص و تطبیق احکام صادره از دادگاههای خارجی در مورد بند (۹)، دادسرای عمومی و انقلاب است.
- ماده ۴۰- بالاترین مقام اجرائی بانک، مدیرعامل است که از میان اشخاص حقیقی توسط هیأت مدیره بانک انتخاب می‌شود. مدیرعامل بانک، قائم‌مقام و معاونان خود را منصوب می‌کند. مدیرعامل، قائم‌مقام و معاونان وی، اعضای هیأت عامل بانک را تشکیل می‌دهند. انتصاب قائم‌مقام و معاونان مدیرعامل باید به تأیید هیأت مدیره برسد. حدود وظایف و اختیارات و مدت تصدی و حقوق و مزایای اعضای هیأت عامل در چهارچوب اساسنامه مصوب بانک و ضوابط بانک مرکزی، توسط هیأت مدیره تعیین می‌شود.
- تبصره- هیأت مدیره موظف است حقوق، مزایا و پاداش‌های مربوط به اعضای خود و هیأت عامل را در صورتهای مالی و پایگاه اطلاع رسانی بانک افشاء و منتشر نماید.
- ماده ۴۱- اعضای هیأت عامل بانک باید دارای شرایط مقرر در ماده (۳۹) این قانون باشند.
- ماده ۴۲- انتصاب اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل بانکها و تمدید دوره مسئولیت آنان، منوط به تأیید صلاحیت اشخاص مذکور مطابق مقررات این قانون توسط بانک مرکزی است.
- تبصره- مرجع رسیدگی به شکایات اشخاص در زمینه تصمیمات بانک مرکزی در این خصوص، هیأت نظارت می‌باشد.
- ماده ۴۳- مدیرعامل و اکثریت اعضای هیأت مدیره بانک باید از اتباع ایران باشند.
- ماده ۴۴- کیفیت اداره موقت بانکهایی که به هر دلیل (نظیر تطویل جریان بررسی صلاحیت، سلب صلاحیت، فوت یا استعفا)، فاقد مدیرعامل یا اکثریت اعضای هیأت مدیره شده باشند، به موجب دستورالعملی است که به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.
- ماده ۴۵- بازرس یا بازرسان اصلی و علی‌البدل بانک از میان سازمان حسابرسی یا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران که بر اساس ضوابطی که بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد، تعیین می‌شوند و انتخاب می‌گردند.

ماده ۴۶- بانک مرکزی موظف است ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون، دستورالعمل‌های لازم برای استقرار حاکمیت شرکتی در بانکها را تهیه و به تصویب هیأت نظارت برساند. دستورالعمل‌های یادشده باید متناسب با تحولات و نوآوری‌های صنعت بانکداری در حوزه حاکمیت شرکتی، به‌روزرسانی شود.

ماده ۴۷- هیأت مدیره بانک موظف است کمیته‌های مربوط به حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی از جمله کمیته حسابرسی، کمیته عالی مدیریت ریسک، کمیته جبران خدمات و سایر کمیته‌های ضروری (حسب اعلام بانک مرکزی) را تشکیل داده و ضوابط مربوط به فعالیت آنها را در چهارچوب مقررات این قانون و دستورالعمل‌های بانک مرکزی تصویب نموده و به مورد اجراء گذارد. ترکیب هر یک از کمیته‌ها، شرایط و مدت عضویت اعضا، اختیارات، وظایف، نحوه برگزاری جلسات و حق الزحمه اعضا، در چهارچوب ضوابطی خواهد بود که بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۴۸- رئیس هیأت مدیره بانک موظف است گزارش‌های مربوط به عملکرد هیأت مدیره، هیأت عامل و کمیته‌ها و واحدهای حاکمیت شرکتی را که مطابق با زمانبندی و استاندارد مورد نظر بانک مرکزی تهیه شده است، پس از تأیید هیأت مدیره، به بانک مرکزی ارسال نماید.

ماده ۴۹- ساختار مؤسسات اعتباری غیربانکی به موجب مقرراتی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی و تصویب هیأت نظارت تعیین می‌شود.

ماده ۵۰- در مواردی که تصمیمات مجامع عمومی یا هیأت مدیره مؤسسه اعتباری متضمن یکی از امور ذیل باشد، لازم است پیش از ارسال صورتجلسه مجمع یا هیأت مدیره به مرجع ثبت شرکتها، موافقت بانک مرکزی با ثبت موارد مذکور اخذ گردد:

۱) انتخاب اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل، بازرس و حسابرس؛

۲) کاهش یا افزایش سرمایه؛

۳) ادغام بانک؛

۴) هر نوع تغییر دیگری در اساسنامه؛

۵) انحلال بانک و نحوه تصفیه آن.

ماده ۵۱- احکام مقرر در این فصل شامل بانکهای دولتی نیز می‌شود.

ماده ۵۲- تصدی همزمان ریاست هیأت مدیره و مدیرعامل توسط یک شخص در بانکهای دولتی و خصوصی ممنوع است.

ماده ۵۳- ترکیب اعضای مجمع عمومی بانکهای دولتی به شرح زیر تعیین می‌شود:

۱) وزیر امور اقتصادی و دارایی؛

۲) رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور؛

۳) وزیر صنعت، معدن و تجارت؛

۴) وزیر جهاد کشاورزی؛

۵) وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛

۶) وزیر راه و شهرسازی؛

۷) وزیر دادگستری.

تبصره - ریاست مجمع عمومی بانکهای دولتی با وزیر امور اقتصادی و دارایی است.

فصل پنجم - عملیات بانکی بدون ربا

ماده ۵۴- بانکها بر اساس مجوز بانک مرکزی می‌توانند تحت عناوین زیر به قبول سپرده (اعم از ریالی و ارزی)

مبادرت نمایند:

۱) سپرده قرض الحسنه

۲) سپرده جاری

۳) سپرده سرمایه‌گذاری

ماده ۵۵- بانکها می‌توانند جهت تأمین مالی متقاضیان و بر اساس مفاد این قانون، گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص و یا اوراق بهادار اسلامی (صکوک) منتشر نمایند.

بخش اول- سپرده قرض الحسنه و جاری

ماده ۵۶- رابطه حقوقی سپرده‌گذار با بانک در سپرده جاری، قرض بدون بهره و در سپرده قرض الحسنه، «وکالت برای اعطای قرض الحسنه» است و بانکها مکلف به بازپرداخت سپرده‌های قرض الحسنه و جاری می‌باشند.

تبصره- تعاونی‌های اعتبار و صندوق‌های قرض الحسنه مجاز به افتتاح حساب جاری نمی‌باشند.

ماده ۵۷- پرداخت تسهیلات قرض الحسنه صرفاً برای ازدواج، تولد فرزند، فوت، درمان و بستری در بیمارستان، کمک به خانواده زندانیان و آزادی زندانیان جرائم غیرعمد نیازمند، کمک به تأمین مسکن و اشتغال مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی و زنان سرپرست خانوار مجاز است. بانک مرکزی می‌تواند با تصویب شورای پول و اعتبار مصارف دیگری را به موارد فوق بیفزاید.

تبصره ۱- محدودیت مذکور در این ماده برای صندوق‌های قرض الحسنه، تعاونی‌های اعتبار و بانکهای قرض الحسنه وجود ندارد.

تبصره ۲- سقف و شرایط اعطای تسهیلات قرض الحسنه در هر مورد و سهم هریک از موارد مذکور در تبصره (۱) به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب شورای پول و اعتبار می‌رسد. بانک مرکزی موظف است تمهیدات لازم برای توزیع عادلانه منابع قرض الحسنه در بین واجدین شرایط را فراهم آورد.

تبصره ۳- بانکها می‌توانند از دریافت‌کنندگان قرض الحسنه، صرفاً کارمزد دریافت کنند. سقف کارمزد را بانک مرکزی تعیین می‌نماید. دریافت کارمزد بیشتر از مقدار تعیین شده به هر نحو، از جمله الزام وی به مسدود نمودن بخشی از تسهیلات دریافتی ممنوع است.

ماده ۵۸- بانک مرکزی می‌تواند، بانکها را موظف کند بخشی از مانده حساب‌های سپرده جاری را برای اعطای تسهیلات قرض الحسنه به اشخاص و موارد مذکور در ماده (۵۷) این قانون به مصرف برسانند.

تبصره- میانگین ماهانه نسبت مانده تسهیلات قرض الحسنه (در مصارف موضوع ماده (۵۷)) به مجموع مانده سپرده‌های قرض الحسنه پس انداز و سپرده‌های جاری، برای هر یک از بانکها باید حداقل معادل درصدی که شورای پول و اعتبار تعیین می‌کند، باشد. در هر صورت، مانده تسهیلات قرض الحسنه اعطائی هر بانک نباید از مانده سپرده‌های قرض الحسنه آن بانک کمتر باشد.

بخش دوم- سپرده سرمایه‌گذاری

ماده ۵۹- رابطه حقوقی سپرده‌گذار با بانک در سپرده سرمایه‌گذاری، «وکالت برای انجام عملیات بانکی» است. سپرده‌های سرمایه‌گذاری بر اساس امکان برداشت به دو نوع سپرده سرمایه‌گذاری پس انداز و سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار تقسیم می‌شوند. سپرده سرمایه‌گذاری پس انداز از حیث تعداد تراکنش و حداکثر موجودی محدود به حدودی است که توسط بانک مرکزی تعیین می‌شود. سررسید سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار در قرارداد تعیین می‌شود و حداقل آن سه ماه است. برداشت سپرده مدت‌دار قبل از سررسید، مستلزم کاهش نرخ سود متناسب با فاصله از سررسید، مطابق دستورالعمل بانک مرکزی خواهد بود.

ماده ۶۰- بانکها مکلف به بازپرداخت اصل سپرده‌های سرمایه‌گذاری پس انداز می‌باشند و می‌توانند بازپرداخت اصل سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار را تعهد نمایند.

ماده ۶۱- بانکها می‌توانند به سپرده‌گذاران، سود علی‌الحساب پرداخت نمایند؛ اما نمی‌توانند در هنگام سپرده‌گیری، نرخ‌ی را به‌عنوان نرخ سود قطعی اعلام یا تضمین کنند. بانکها موظفند در پایان هر دوره مالی، مابه‌التفاوت سود علی‌الحساب پرداخت‌شده و سود قطعی را به حساب سپرده‌گذاران منظور کنند. بانک مرکزی باید ترتیبی اتخاذ کند که طول دوره‌های مالی بانکها برای محاسبه سود قطعی به حداقل ممکن برسد.

تبصره ۱- نحوه محاسبه و اعلام نرخ سود علی‌الحساب انواع سپرده‌های سرمایه‌گذاری به‌موجب دستورالعملی خواهد بود که توسط بانک مرکزی به بانکها ابلاغ می‌شود. در هر حال نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری که بانکها به سپرده‌گذاران خود می‌پردازند، نباید از هفتاد درصد (۷۰٪) نرخ سود هدف‌گذاری شده توسط بانک مرکزی بیشتر باشد. نرخ سود هدف‌گذاری شده نرخ است که به منظور تحقق اهداف سیاست پولی، توسط شورای پول و اعتبار مناسب تشخیص داده می‌شود.

تبصره ۲- عدم رعایت سقف نرخ سود علی‌الحساب توسط بانکها و هرگونه تبلیغ یا تضمین برای پرداخت سود علی‌الحساب بیشتر از آن ممنوع است.

ماده ۶۲- بانکها می‌توانند برای خرید کلیه کالاها و خدماتی که مبادله آنها منع شرعی و قانونی ندارد، از طریق عقود با بازدهی معین، یعنی عقودی که تعیین نرخ سود آنها در هنگام قرارداد شرعاً جایز است (مانند مباحه، اجاره به-شرط تسلیک، جعاله، استصناع و خرید دین) تسهیلات پرداخت نمایند. تأمین مالی از طریق عقود با بازدهی نامعین مستلزم ترتیبات مذکور در بخش سوم و چهارم است.

ماده ۶۳- منافع حاصل از عملیات عقود اسلامی مذکور در ماده (۶۲) براساس قرارداد منعقد و متناسب با نوع، مدت و مبالغ سپرده‌های سرمایه‌گذاری و رعایت سهم منابع بانک به نسبت مدت و مبلغ در کل وجوه به کار گرفته شده در این عملیات، پس از کسر حق‌الوکاله بانک بین سپرده‌گذاران تقسیم می‌شود. بانکها موظف هستند در صورتهای مالی خود نحوه محاسبه سود قطعی را با جزئیات مد نظر بانک مرکزی افشاء نمایند.

ماده ۶۴- شورای پول و اعتبار مجاز است در صورت ضرورت سقف نرخ سود تسهیلات عقود با بازدهی معین را با توجه به شرایط اقتصادی کشور، به‌ویژه شرایط و نیازهای مالی بنگاههای کوچک و متوسط و نرخ بازدهی بازارها و ابزارهای رقیب و با رعایت حقوق سپرده‌گذاران، تعیین نماید. در این صورت، بانکها موظف به رعایت نرخ‌های اعلام‌شده هستند و هرگونه رفتاری از سوی آنها که نتیجه آن افزایش سود دریافتی از گیرنده تسهیلات باشد، از جمله، الزام وی به سپرده‌گذاری یا مسدود کردن بخشی از تسهیلات اعطائی نزد بانک، ممنوع است.

ماده ۶۵- اعضای هرگونه تسهیلات به دولت، شرکت‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات تابعه و وابسته به بانکها و قبول تعهدات به نفع آنها، بدون مجوز بانک مرکزی ممنوع است. سقف فردی و جمعی تسهیلات و تعهدات مربوط به موارد فوق با رعایت مواد (۱۰۷) الی (۱۰۹)، توسط هیأت نظارت تعیین می‌شود.

ماده ۶۶- بانک مرکزی موظف است میانگین وزنی نرخ سود تسهیلات با بازدهی معین، اعطاشده در شبکه بانکی کشور را در پایان هر هفته از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی رسمی خود منتشر نماید. کلیه بانکها موظفند دسترسی برخط بانک مرکزی به اطلاعات مورد نیاز برای اجرای این حکم را فراهم نمایند.

بخش سوم- گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص

ماده ۶۷- بانکها می‌توانند به درخواست بنگاههای اقتصادی غیردولتی و به منظور تأمین مالی پروژه‌های موردنظر آنان، اقدام به جذب سپرده سرمایه‌گذاری خاص نمایند و وجوه حاصل از آن را به‌عنوان وکیل سپرده‌گذاران در قالب عقود با بازدهی نامعین (مانند مشارکت، مضاربه، مزارعه، مساقات و سلف) در اختیار پروژه موردنظر قرار دهند. پروژه‌هایی از طریق سپرده سرمایه‌گذاری خاص قابل تأمین مالی هستند که از قابلیت حسابداری مجزا برخوردار باشند. حداقل مبلغ قابل تأمین مالی از طریق سپرده سرمایه‌گذاری خاص، توسط بانک مرکزی تعیین می‌شود.

ماده ۶۸- بانک برای حصول اطمینان از مصرف سپرده‌های خاص در محل موردنظر و نظارت کافی بر عملیات اجرایی و مالی پروژه موظف است تأمین مالی پروژه‌ها را از طریق سازوکار مناسب مانند ایجاد «صندوق پروژه» انجام دهد. آیین‌نامه مربوط ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون توسط بانک مرکزی و سازمان بورس اوراق بهادار تهیه و توسط رئیس کل بانک مرکزی و وزیر امور اقتصادی و دارایی ابلاغ خواهد شد. آیین‌نامه مزبور باید مشتمل بر نحوه حسابداری و محاسبه سود و زیان پروژه باشد.

ماده ۶۹- بانکها می‌توانند طرحهای توسعه‌ای را از طریق جذب سپرده سرمایه‌گذاری خاص تأمین مالی کنند. تأمین مالی این طرحها مشمول ترتیبات مذکور در ماده (۶۸) نمی‌باشد.

تبصره ۱- مصادیق طرحهای توسعه‌ای توسط بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط پیشنهاد شده و به تأیید شورای اقتصاد می‌رسد. طرح توسعه‌ای مجموعه‌ای از پروژه‌های مرتبط با یکدیگر است که می‌تواند از طریق مشارکت مردم، بانکها و نهادهای ذی‌ربط به حل زنجیره‌ای از مسائل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی منجر شود.

تبصره ۲- اعطای انواع مشوق‌ها توسط دولت و بانک مرکزی به خریداران گواهی سرمایه‌گذاری خاص مرتبط با طرحهای توسعه‌ای و بنگاه متقاضی مجاز است.

ماده ۷۰- بانکها مکلفند قبل از عرضه گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص، مشخصات پروژه یا طرح توسعه‌ای مورد نظر، دامنه بازدهی احتمالی، پرداخت یا عدم پرداخت سود علی‌الحساب به دارندگان گواهی سرمایه‌گذاری خاص، امکان یا عدم امکان معامله این اوراق در بازار ثانویه و نحوه تسویه حساب نهائی با آنان و سایر اطلاعات موردنیاز را به تفکیک هر پروژه یا طرح اعلام نمایند.

ماده ۷۱- بانکها، سایر نهادهای مالی، دولت یا بنگاه متقاضی انتشار اوراق گواهی سرمایه‌گذاری خاص می‌توانند بازخرید گواهی‌های سرمایه‌گذاری خاص را در سررسید به قیمت معین تعهد نمایند.

بخش چهارم- انتشار اوراق بهادار

ماده ۷۲- بانکها و مؤسسات تابعه و وابسته به آنها می‌توانند، با رعایت قوانین و مقررات مربوط، به عنوان ناشر، عامل عرضه یا فروش، بازارگردان، متعهد پذیرهنویس یا ضامن در انتشار اوراق بهادار اسلامی (صکوک) ایفای نقش نمایند. تبصره- تعهد پذیرهنویسی و تضمین اصل و سود برای اوراق منتشر شده برای دولت و شرکتهای دولتی و مؤسسات وابسته به دولت توسط بانکها و مؤسسات تابعه و وابسته به آنها ممنوع است. همچنین پذیرش هرگونه تعهد توسط بانکها به نفع نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات تابعه و وابسته به بانکها در فرآیند انتشار اوراق بهادار اسلامی (صکوک)، مستلزم کسب اجازه قبلی از بانک مرکزی است.

ماده ۷۳- اوراق بهادار اسلامی (صکوک) می‌تواند به دو شکل «صکوک با بازدهی معین» (در قالب صکوک اجاره، مرابحه، استصناع و مانند آن) یا «صکوک با بازدهی نامعین» (در قالب صکوک مشارکت، مضاربه و مانند آن) منتشر شود.

ماده ۷۴- نرخ سود قطعی «صکوک با بازدهی نامعین» پس از اتمام پروژه توسط نهاد امین مشخص می‌شود و قابل تعیین یا تضمین در هنگام انتشار نیست.

ماده ۷۵- نرخ سود «صکوک با بازدهی معین» از ابتدا به‌طور قطعی تعیین و توسط بانی تعهد می‌گردد.

ماده ۷۶- بانک مرکزی موظف است بر فرآیند انتشار اوراق و مصرف منابع حاصل از فروش آن نظارت و از انتشار اوراقی که واقعی بودن قراردادهای زمینه‌ای آنها احراز نشده‌است، جلوگیری کند.

ماده ۷۷- اوراق بهادار اسلامی (صکوک) با نام بوده و قابل انتقال به غیر صرفاً از طریق بورس اوراق بهادار است. بانکها و مؤسسات تابعه و وابسته به آنها نمی‌توانند بازخرید اوراق بهادار اسلامی (صکوک) را قبل از سررسید تعهد نمایند.

ماده ۷۸- انتشار اوراق برای اشخاص خارجی موضوع تبصره (۱) ماده (۱۳)، نیازمند اخذ مجوز از وزارت امور اقتصادی و دارایی است.

بخش پنجم - مقررات ویژه عقود

ماده ۷۹- به منظور نظارت بر مصرف صحیح تسهیلات اعطائی و جلوگیری از صوری شدن عقود، بانکها موظف هستند کلیه تسهیلات را در قالب کارت اعتباری، اعتبار در حساب بانکی گیرنده تسهیلات یا مانند آن پرداخت کنند. هزینه کرد تسهیلات صرفاً از طریق انتقال الکترونیکی وجه یا صدور چک در وجه فروشندهگان کالا و خدمات مجاز است.

ماده ۸۰- درخواست و اعطای تسهیلات در قالب عقد خرید دین از طریق سامانه‌ای که به همین منظور توسط هر بانک ایجاد می‌شود، مجاز خواهد بود. سامانه مزبور باید به گونه‌ای طراحی شده باشد که بتواند منشأ دین مورد معامله را شناسایی و مستندات آن را ثبت نموده و امکان حصول اطمینان از واقعی بودن آن را فراهم نماید. بانک مرکزی می‌تواند سامانه یکپارچه‌ای برای این منظور ایجاد و کلیه بانکها را ملزم کند که تسهیلات موضوع این ماده را پس از ثبت در سامانه مزبور پرداخت نمایند.

ماده ۸۱- دین اشخاصی که به تشخیص مرجع قضائی، منابع دریافتی از بانک را خارج از موضوع قرارداد استفاده کنند، به حال تبدیل شده و این اشخاص مکلفند خسارت و جرائم مربوط را به ترتیبی که در قراردادهای تنظیمی مقرر شده باشد، از زمان دریافت تسهیلات پرداخت نمایند.

ماده ۸۲- در قرارداد سلف رعایت شرایط زیر الزامی است:

- ۱) تولیدات موضوع قرارداد بایستی سهل‌البیع بوده و توسط متقاضی تولید شود؛
  - ۲) در قرارداد سلف، فقط قیمت خرید و زمان تحویل کالا تعیین خواهد شد. مبلغ کل قرارداد باید یکجا توسط بانک به گیرنده تسهیلات پرداخت شود؛
  - ۳) فروش کالای خریداری شده قبل از سررسید به فروشنده یا اشخاص ثالث ممنوع است؛
  - ۴) بانک می‌تواند ضمن عقد سلف به متقاضی تسهیلات وکالت دهد که پس از حصول سررسید، موضوع قرارداد سلف را به قیمت بازار یا به قیمت توافقی به خود یا به دیگری بفروشد. در هر حال، قیمت فروش نباید در هنگام انعقاد قرارداد سلف به صورت قطعی تعیین یا تضمین شود.
- ماده ۸۳- اجاره به شرط تملیک بانکی تابع عموماً قانون مدنی، مقررات این قانون و توافقات طرفین بوده و احکام قانون مدنی در باب اجاره در مورد آن اجراء نمی‌شود.

ماده ۸۴- بانکها موظفند نحوه محاسبه نرخ سود و اقساط تسهیلات را به صورت شفاف در متن قرارداد ذکر کنند.

ماده ۸۵- دستورالعمل اجرایی و نحوه حسابداری عقود مورد استفاده در عملیات بانکی، باید به تصویب هیأت نظارت و تأیید شورای فقهی برسد.

تبصره- عقود که در این قانون آمده است، از باب ذکر مصادیق قراردادهای شرعی است. قراردادهای جدید پس از تصویب هیأت نظارت و تأیید شورای فقهی در نظام بانکی قابل استفاده است.

ماده ۸۶- بانک مرکزی موظف است مواردی که رعایت آن در قراردادهای بین بانک و مشتریان ضروری است را تعیین و پس از تأیید شورای فقهی به بانکها ابلاغ و بر اعمال موارد مذکور نظارت نماید. بانکها مکلفند نمونه کلیه قراردادهایی را که طراحی می‌کنند، برای ارائه به هیأت نظارت و شورای فقهی، در اختیار بانک مرکزی قرار دهند.

بخش ششم - وصول مطالبات و جریمه تأخیر

ماده ۸۷- مطالبات بانکها از محل اصل و سود (یا کارمزد) تسهیلات اعطائی یا تعهدات ایجاد می‌باید در سررسید یا زمان‌های معین شده در قرارداد بازپرداخت شود. عدم بازپرداخت، تخلف محسوب شده و حسب مورد، مطابق ماده (۸۸) و با رعایت ماده (۹۰) این قانون، مستوجب پرداخت جریمه است.

ماده ۸۸- نرخ جریمه تأخیر در مورد انواع قراردادهای پیشنهاد بانک مرکزی و تصویب هیأت نظارت تعیین می‌شود. هیأت نظارت موظف است در تعیین نرخ جریمه تأخیر، نوع گیرندگان تسهیلات و موارد مصرف، مدت تأخیر و فاصله زمان پرداخت از زمان سررسید، منافع سپرده‌گذاران و شرایط و اوضاع اقتصادی کشور را مدنظر قرار دهد.

ماده ۸۹- مبلغ جریمه توسط بانک از گیرنده تسهیلات دریافت و به حساب ویژه‌ای نزد بانک مرکزی واریز می‌شود. بانک مرکزی بلافاصله بخشی از جریمه دریافتی را، حداکثر تا نرخ سود مندرج در قرارداد، به منظور حفظ منافع سپرده‌گذاران به عنوان درآمد مشاع، به بانک برمی‌گرداند. باقیمانده جریمه توسط بانک مرکزی به حساب صندوق ضمانت سپرده‌ها واریز می‌شود.

ماده ۹۰- دریافت جریمه موضوع ماده (۸۷) از گیرنده تسهیلات مادامی که جمع بدهی سررسید شده و پرداخت نشده وی، کمتر از پنج درصد (۵٪) اصل تسهیلات دریافتی باشد ممنوع است. اجرای این ماده، مانع از اعمال تنبیهات و محدودیت‌های بانکی و غیربانکی موضوع ماده (۹۴) نمی‌باشد.

تبصره- بانک مرکزی می‌تواند به منظور جبران عدم‌النفع بانکها ناشی از اعمال ماده (۹۰)، تسهیلات گیرندگان را ملزم به تودیع درصدی از تسهیلات نزد صندوق ضمانت سپرده بنماید. صندوق در قبال اخذ سپرده مذکور موظف است معادل بدهی سررسید و پرداخت نشده هر مشتری (تا سقف پنج درصد (۵٪) تسهیلات موردنظر)، به بانک، قرض‌الحسنه بدهد. تسهیلات قرض‌الحسنه که به این منظور توسط صندوق در اختیار بانک گذاشته می‌شود، حداکثر شش ماه پس از تاریخ سررسید آخرین قسط تسهیلات باید توسط بانک به صندوق برگردانده شود. درصدی از تسهیلات که باید نزد صندوق تودیع شود، متناسب با عملکرد تسهیلات گیرنده در بازپرداخت تسهیلات دریافتی قبلی وی و مطابق با دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۹۱- بدهکار در صورت تأخیر در پرداخت بدهی خود به بانک، صرفاً موظف به بازپرداخت اصل بدهی، و پرداخت جریمه موضوع ماده (۸۷) است. دریافت هرگونه سود یا کارمزد علاوه بر جریمه، از تسهیلات گیرنده‌ای که مشمول جریمه تأخیر شده (صرفاً نسبت به همان بخش از بدهی که مشمول جریمه شده)، یا ضامن وی، ممنوع است. همچنین اخذ سود از سود، سود از جریمه، جریمه از جریمه و جریمه از سود مطلقاً ممنوع است.

ماده ۹۲- کلیه مراجع قضائی و دوایر اجرائی ثبت و دفاتر اسناد رسمی مکلفند براساس مفاد اسناد و قراردادهای تنظیمی نسبت به صدور حکم و اجرائیه و وصول مطالبات، شامل اصل و جریمه متعلقه، حسب درخواست بانک اقدام نمایند.

ماده ۹۳- امهال یا اعضای تسهیلات جدید به اشخاصی که تسهیلات غیرجاری داشته باشند، تابع ضوابط اعلامی از سوی بانک مرکزی است.

ماده ۹۴- بانک مرکزی موظف است ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این قانون، دستورالعمل شیوه‌های ممانعت از تأخیر در بازپرداخت اقساط تسهیلات را با استفاده از انواع سازوکارهای انگیزشی شامل انواع مشوق‌ها و محدودیت‌های غیربانکی و بانکی (از جمله محدودیت در ارائه خدمات بانکی، کاهش رتبه اعتباری تسهیلات‌گیرنده و...) تهیه و به تصویب هیأت نظارت یا سایر مراجع ذی‌صلاح برساند.

ماده ۹۵- اگر اعسار یا ورشکستگی بدهکار بانکی به حکم دادگاه ثابت شده باشد، از تاریخ صدور حکم اعسار یا ورشکستگی به بعد، جریمه موضوع ماده (۸۷) این قانون از گیرنده تسهیلات دریافت نخواهد شد.

ماده ۹۶- در قراردادهای اعطای تسهیلات، تمامی تسهیلات‌گیرندگان و همچنین ضامن و راهن ثالث، متضامناً مسؤول اجرای تعهدات قراردادی می‌باشند. در صورت اثبات اعسار یا ورشکستگی بدهکار بانکی، سایر متعهدین کماکان مکلف به ایفای تعهدات، مطابق با قرارداد منعقد و مفاد این قانون می‌باشند مگر اینکه اعسار یا ورشکستگی آنان نیز به حکم دادگاه اثبات شده باشد.

بخش هفتم - مقررات ناظر بر عملیات بانکی

ماده ۹۷- کلیه بانکها موظفند در سپرده‌گیری و ارائه تسهیلات، احکام مذکور در این قانون و دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی از جمله تودیع سپرده قانونی، رعایت نسبت کفایت سرمایه، رعایت حدود سرمایه‌گذاری و تسهیلات کلان و سایر مواردی که می‌تواند به کاهش قدرت تسهیلات‌دهی یا کاهش سودآوری بانک منجر شود را رعایت کنند.

بانکها موظفند در قراردادهایی که با سپرده‌گذاران منعقد می‌کنند، بر التزام عملی خود به ضوابط و الزامات قانونی تصریح کرده، سپرده آنان را مبتنی بر شرط مذکور بپذیرند.

ماده ۹۸- بانکها موظفند علاوه بر آموزش دقیق این قانون و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با آن به کارکنان خود، مشتریان خود را نسبت به ماهیت، شرایط و موضوع قرارداد موردنظر مطلع نمایند و یک نسخه از قرارداد را در اختیار مشتری قرار دهند.

تبصره- بانک مرکزی موظف است عملکرد بانکها در اجرای این ماده را در رتبه‌بندی بانکها موضوع ماده (۱۴۸) لحاظ نماید.

ماده ۹۹- بانکها می‌توانند در مقابل سپرده‌های دریافتی از مشتریان خود، گواهی سپرده صادر نمایند. صدور گواهی سپرده منوط به مسدود شدن اصل سپرده تا زمان ابطال گواهی است. گواهی مزبور با نام و قابل انتقال به غیر توسط بانک است. این اوراق می‌تواند به عنوان وثیقه مورد قبول بانکها قرار گیرد. ابطال این گواهی توسط غیر نیازمند طی مراحل قانونی است.

ماده ۱۰۰- برگزاری هرگونه قرعه‌کشی و اعطای جوایز نقدی یا غیرنقدی برای سپرده‌های قرض‌الحسنه منوط به موافقت بانک مرکزی بوده و برای سایر سپرده‌ها ممنوع می‌باشد.

ماده ۱۰۱- ضوابط تعیین حداکثر نرخ حق‌الوکاله برای انواع سپرده‌های سرمایه‌گذاری توسط بانک مرکزی پیشنهاد شده و به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۰۲- اعطای تسهیلات و اعتبار به استثنای تسهیلات خرد که مصادیق آن توسط بانک مرکزی تعیین می‌شود، باید از توجیه فنی، مالی و اقتصادی به تشخیص بانک برخوردار باشد.

ماده ۱۰۳- هرگونه اعطای تسهیلات، ایجاد تعهدات، افتتاح حساب جاری و صدور دسته چک، صرفاً بر اساس اعتبارسنجی و گزارش اعتباری و اطمینان بانک از عدم ممنوعیت متقاضی امکان‌پذیر می‌باشد.

ماده ۱۰۴- بانکها موظف هستند متناسب با نتایج اعتبارسنجی و گزارش‌های اعتباری مشتریان، وثایق یا تضامین لازم را دریافت کنند. وثایق و تضامین قابل قبول عبارتند از: اموال منقول و غیرمنقول، انواع گواهی سپرده موضوع ماده (۹۹)، انواع اوراق بهادار (اعم از صکوک، سهام، اسناد خزانه اسلامی و مانند آن)، اموال و دارایی‌های فکری قابل مبادله، سفته، ضمانت اشخاص ثالث، بیمه‌نامه اعتباری شرکتهای بیمه، ضمانت‌نامه مؤسسات تضمین تعهدات (موضوع ماده ۱۲۲) و ضمانت‌نامه صادره از بانکهای دیگر (اعم از داخلی یا خارجی) و سایر اموالی که قابلیت ارزیابی داشته باشند.

تبصره ۱- کفایت و نقدشوندگی وثائق مربوط به تسهیلات و تعهداتی که مبلغ آن از حدی که بانک مرکزی تعیین می‌کند بیشتر باشد، باید به تأیید هیأت مدیره بانک برسد.

تبصره ۲- در وثیقه‌های بانکی، مقررات قانون مدنی در خصوص لزوم عین بودن شرط نمی‌باشد. همچنین در قراردادهای بانکی می‌توان برای دیون آینده، مشروط به آنکه اسباب دین ایجاد شده باشد، وثیقه أخذ نمود.

تبصره ۳- قرارداد ضمانت باید به صورت جداگانه تنظیم و کلیه تعهدات در ضمن قرارداد به صورت شفاف به ضامن اعلام و یک نسخه از قرارداد به وی تحویل گردد. ضامن می‌تواند تمام یا بخشی از تعهدات گیرنده تسهیلات را تضمین کند.

ماده ۱۰۵- بانکها نمی‌توانند برای تضمین تسهیلات اعطائی به اشخاص مرتبط با بانک یا تعهداتی که به نفع آنان برعهده می‌گیرند، سهام خود یا صکوک را که با ضمانت آنها منتشر شده، به وثیقه بگیرند.

ماده ۱۰۶- بانکها موظفند امکان دسترسی بر خط بانک مرکزی به اطلاعات کلیه تراکنشهای مربوط به عملیات و خدمات بانکی (مانند دریافت و بازپرداخت سپرده، پرداخت تسهیلات، دریافت اقساط تسهیلات، گشایش اعتبارات اسنادی، صدور ضمانت‌نامه و...) را فراهم نمایند. بانک مرکزی اطلاعات مورد نیاز خود در رابطه با هر یک از تراکنش‌ها را به بانکها اعلام خواهد کرد.

ماده ۱۰۷- مانده تسهیلات اعطائی به هر ذی نفع واحد (شامل تسهیلاتی که از محل صدور گواهی سپرده سرمایه گذاری خاص تأمین می شود) نباید از ده درصد (۱۰٪) سرمایه نظارتی بانک بیشتر باشد. همچنین جمع مانده تسهیلات و تعهدات مربوط به هر ذی نفع واحد نباید از بیست درصد (۲۰٪) «سرمایه نظارتی» بانک بیشتر باشد.

ماده ۱۰۸- تسهیلات و تعهدات مربوط به هر ذی نفع واحد که مبلغ آن از پنج درصد (۵٪) سرمایه نظارتی بانک بیشتر باشد، به عنوان «تسهیلات و تعهدات کلان» تلقی می گردد. مجموع تسهیلات و تعهدات کلان هر بانک، نباید از پنج برابر سرمایه نظارتی آن فراتر رود.

ماده ۱۰۹- سقف فردی اعطای تسهیلات و اعتبار به اشخاص مرتبط با مؤسسه اعتباری، توسط هیأت نظارت تعیین شده و حداکثر معادل پنج درصد (۵٪) سرمایه نظارتی مؤسسه اعتباری می باشد. مجموع تسهیلات و اعتبار اعطایی به اشخاص مرتبط نباید از بیست درصد (۲۰٪) سرمایه نظارتی مؤسسه اعتباری فراتر رود.

تبصره ۱- اشخاص مرتبط با بانک عبارتند از کارکنان و سایر اشخاص حقیقی یا حقوقی که به واسطه مالکیت، مدیریت، نظارت، اشتغال و یا سایر جنبه ها می توانند به هر نحوی بر تصمیم گیری های اعتباری و سرمایه گذاری بانک اعمال نظر نمایند.

تبصره ۲- نرخ سود و کارمزد، مدت زمان بازپرداخت، دوره تنفس، وثایق دریافتی و سایر شرایط مربوط به اعطای تسهیلات و اعتبار به اشخاص مرتبط با بانک باید مطابق رویه معمول در خصوص سایر اشخاص باشد.

ماده ۱۱۰- نحوه محاسبه سرمایه نظارتی و ارقام تشکیل دهنده آن، مصادیق ذی نفع واحد و اشخاص مرتبط و سایر ضوابط اعطای تسهیلات و اعتبار به اشخاص مرتبط و ضوابط اعطای تسهیلات و تعهدات کلان به موجب دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می رسد.

ماده ۱۱۱- بانک مرکزی موظف است با اتخاذ تمهیدات لازم، از رعایت احکام مندرج در مواد (۱۰۷) الی (۱۰۹) اطمینان حاصل نماید. بانکها، سازمان های ثبت احوال، ثبت اسناد و املاک کشور، بورس و اوراق بهادار و سایر سازمان های مرتبط به تشخیص بانک مرکزی موظف به همکاری با این بانک هستند.

ماده ۱۱۲- انجام عملیات زیر برای بانکها ممنوع است:

- ۱) معاملات اموال منقول و غیر منقول (اعم از مادی و غیر مادی) مگر به منظور اعطای تسهیلات؛
- ۲) خرید سهام و مشارکت در سرمایه یک یا چند شرکت و یا خرید اوراق بهادار داخلی یا خارجی به حساب خود، از محل سپرده های مشتریان یا به میزانی بیش از آنچه بانک مرکزی به موجب این قانون طی دستورها یا دستورالعمل های خاص تعیین خواهد کرد؛
- ۳) اعطای تسهیلات و اعتبار به اعضای ارکان، مدیران، ناظران و بازرسان بانک مرکزی مگر با رعایت دستورالعملی که در این مورد با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت خواهد رسید؛
- ۴) انتشار اوراق دیداری در وجه حامل.

تبصره- تملک اموال برای استیفای مطالبات، خرید اموال برای تأمین محل کار و نیازهای عملیاتی طبق شرایطی خواهد بود که بانک مرکزی تعیین می نماید.

ماده ۱۱۳- کلیه قراردادهایی که بین بانکها با مشتریان برای اعطای تسهیلات بانکی یا ارائه خدمات بانکی منعقد می شود، در حکم اسناد رسمی و لازم الاجراء بوده و از ویژگی های اسناد تجاری از جمله عدم نیاز به تودیع خسارت احتمالی بابت صدور قرار تأمین خواسته برخوردار می باشند.

ماده ۱۱۴- چنانچه در مورد اعطای تسهیلات بانکی، بیش از یک قرارداد بین بانک و مشتری در دفتر اسناد رسمی تنظیم شود، حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض، حق الثبت و نظایر آن نسبت به سند اول محاسبه و دریافت خواهد شد و در مورد قرارداد بعدی، تعلق حقوق مزبور منوط به افزایش رقم مندرج در قراردادهای بعدی نسبت به رقم مذکور در قرارداد ما قبل آن است. در این صورت حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض، حق الثبت و نظایر آن به استثنای حق التحریر باید نسبت به مابه التفاوت دو رقم فوق الذکر محاسبه و دریافت شود. ملاک تشخیص ارتباط قراردادهای اعلام بانک ذی ربط می باشد.

ماده ۱۱۵- در مواردی که کالا با واسطه بانک از طریق اعطای تسهیلات بانکی به اشخاص منتقل می‌گردد، بانک از لحاظ مالیات نقل و انتقال در حکم انتقال دهنده دست اول تلقی خواهد شد.

ماده ۱۱۶- کلیه شعب خارج از کشور بانکهای ایرانی و کلیه بانکهای خارجی و بانکهای مشترک و شعب آنها که در ایران (اعم از سرزمین اصلی و مناطق آزاد) مستقر هستند، فقط در چهارچوب این قانون مجاز به عملیات بانکی می‌باشند. بانک مرکزی موظف است ضوابط ویژه فعالیت و نظارت بر بانکهای خارجی و بانکهای مستقر در مناطق آزاد و بانکهای ایرانی که در خارج از کشور فعالیت می‌کنند را به تصویب هیأت نظارت برساند.

ماده ۱۱۷- بانکها با مجوز بانک مرکزی می‌توانند وجوه اداره شده دولت، نهادهای عمومی غیردولتی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی را جذب و در محل مورد نظر صاحبان منابع در قالب تسهیلات قرض الحسنه و سایر عقود طبق قرارداد پرداخت کنند. بازپرداخت وجوه مزبور منحصراً از محل اقساط وصولی تسهیلات مذکور و پس از کسر حق عاملیت بانک ممکن می‌باشد. بانکها می‌توانند بازپرداخت تسهیلات موضوع این ماده را ضمانت کنند.

ماده ۱۱۸- بانکها می‌توانند در چهارچوب ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی و با استفاده از قراردادهای ابزارهایی که در این قانون مجاز شناخته شده است، از منابع بانک مرکزی و سایر بانکها در چهارچوب بازار بین بانکی استفاده کنند.

ماده ۱۱۹- نحوه تجهیز منابع بانکها از اشخاص حقوقی خارجی و مؤسسات بین‌المللی بر اساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲۰- بانک مرکزی موظف است ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون، دستورالعمل نحوه عملیات ارزی بانکها و نحوه ثبت حسابداری آن را مبتنی بر این قانون به تصویب هیأت نظارت برساند.

ماده ۱۲۱- عملیات بانکی قابل انجام توسط مؤسسات اعتباری غیر بانکی به پیشنهاد بانک مرکزی توسط هیأت نظارت تعیین می‌شود.

تبصره - مؤسسات اعتباری غیربانکی اعم از صندوق‌های قرض الحسنه و تعاونی‌های اعتبار که در زمان ابلاغ این قانون به فعالیت اشتغال دارند، باید در چهارچوب برنامه زمانی که از سوی بانک مرکزی اعلام می‌شود، فعالیت‌های خود را با احکام این قانون و ضوابط اعلامی بانک مرکزی هماهنگ و منطبق نمایند.

بخش هشتم - ایجاد نهادهای مالی جدید

ماده ۱۲۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون آیین‌نامه نحوه تشکیل، فعالیت و نظارت بر مؤسسات تضمین تعهدات را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند. مؤسسات تضمین تعهدات می‌توانند توسط اشخاص حقوقی، تشکلهای حرفه‌ای یا گروهی از اعضای یک صنف یا صنعت خاص ایجاد شوند. تبصره ۱- بانکها و مؤسسات اعتباری می‌توانند تضمین مؤسسات تضمین تعهدات را که با مجوز وزارت امور اقتصادی و دارایی تأسیس شده‌اند، برای اعطای تسهیلات به مشتریان خود بپذیرند.

تبصره ۲- اسناد کلیه قراردادهایی که توسط مؤسسات تضمین تعهدات منعقد می‌گردد، در حکم اسناد رسمی و لازم‌الاجراء بوده و از کلیه مزایای اسناد تجاری از جمله عدم نیاز به تودیع خسارت احتمالی بابت اخذ قرار تأمین‌خواسته برخوردار می‌باشد.

ماده ۱۲۳- تأسیس و فعالیت شرکت اعتبارسنجی موکول به صدور مجوز توسط بانک مرکزی است.

ماده ۱۲۴- مقررات ناظر بر تأسیس، فعالیت و انحلال شرکت اعتبارسنجی در چهارچوب دستورالعملی خواهد بود که به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد. همچنین نحوه اداره، فعالیت و ارکان شرکت اعتبارسنجی به موجب اساسنامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۲۵- صلاحیت حرفه‌ای اعضای اصلی و علی‌البدل هیأت مدیره، مدیرعامل و قائم‌مقام مدیرعامل شرکت اعتبارسنجی باید به تأیید بانک مرکزی برسد.

ماده ۱۲۶- در صورتی که بنا به تشخیص بانک مرکزی، شرکت اعتبارسنجی از قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی تخطی نماید، حسب مورد یک یا چند مورد از اقدامات نظارتی ذیل در مورد آن اعمال خواهد شد:

- ۱) احضار مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره برای ادای توضیحات در خصوص تخلفات انجام شده؛
- ۲) أخذ تعهدنامه از مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره دایر بر توقف و رفع موارد تخلف در چهارچوب برنامه زمانی مورد تأیید بانک مرکزی؛
- ۳) تذکر کتبی به مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره؛
- ۴) سلب صلاحیت حرفه‌ای مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره و قائم مقام؛
- ۵) تعلیق مجوز شرکت اعتبارسنجی برای مدت حداکثر شش ماه؛
- ۶) لغو مجوز شرکت اعتبارسنجی.

ماده ۱۲۷- حداکثر نرخ ارائه خدمات شرکت اعتبارسنجی به پیشنهاد بانک مرکزی و تصویب هیأت نظارت تعیین می‌شود.

ماده ۱۲۸- دارندگان پایگاه‌های عمومی داده موظفند با فراهم ساختن زیرساخت‌های لازم و در چهارچوب این قانون و ضوابط اجرائی موضوع ماده (۱۲۴)، اتصال برخط پایگاه‌های داده نزد خود را با شرکت اعتبارسنجی ایجاد کنند.

ماده ۱۲۹- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است آیین‌نامه نحوه تشکیل و فعالیت شرکت مدیریت دارایی‌ها را به منظور ساماندهی و تعیین تکلیف دارایی‌های بی کیفیت بانکها تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

بخش نهم - ساماندهی و ترویج قرض الحسنه

ماده ۱۳۰- کلیه تراکنش‌های مالی صندوق‌های قرض الحسنه باید به اطلاع بانک مرکزی برسد. بانک مرکزی می‌تواند سامانه یکپارچه‌ای را به همین منظور ایجاد و صندوق‌های قرض الحسنه را ملزم به ثبت تراکنش‌های مالی خود در سامانه مزبور بنماید. صندوق‌های قرض الحسنه‌ای که توسط اعضای گروه‌های خاص از قبیل خویشاوندان، همکاران و مانند آنها تشکیل شده و بدون نصب تابلو و تأسیس شعبه فعالیت می‌کنند، از شمول این حکم مستثنی هستند.

ماده ۱۳۱- صندوق‌های قرض الحسنه از تأسیس شرکت و یا سرمایه‌گذاری در شرکتها ممنوع می‌باشند. سپرده‌گذاری صندوق‌های قرض الحسنه در بانکها در چهارچوب ضوابط و حدودی که توسط هیأت نظارت تصویب می‌شود، مجاز است.

ماده ۱۳۲- بانک مرکزی موظف است در جهت احیاء و ترویج سنت قرض الحسنه و گسترش بانکها و صندوق‌های قرض الحسنه در سراسر کشور، حمایت‌های معنوی و حقوقی لازم را از آنها به عمل آورد. همچنین دولت می‌تواند با پیش‌بینی ردیف مخصوص کمک به صندوق‌های قرض الحسنه در بودجه‌های سنواتی، به تقویت صندوق‌های مزبور کمک کند. آیین‌نامه این ماده مشتمل بر چگونگی حمایت از صندوق‌های قرض الحسنه و ممانعت از برخورد تبعیض آمیز با آنها به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

فصل ششم - خدمات بانکی

ماده ۱۳۳- بانکها علاوه بر انجام عملیات بانکی، می‌توانند در چهارچوب احکام این قانون و سایر قوانین مربوط با مجوز بانک مرکزی به انجام تمام یا برخی از امور زیر مبادرت نمایند:

- ۱) انجام انواع عملیات ارزی؛
- ۲) گشایش و پذیرش انواع اعتبار اعم از اسنادی و غیر آن، اصالتاً و یا به نمایندگی و انجام هر نوع عملیات مربوط؛
- ۳) نقل و انتقال وجوه؛
- ۴) صدور و پذیرش انواع ضمانت‌نامه؛
- ۵) انجام معاملات مربوط به فلزات و سنگهای گرانبها؛
- ۶) انجام معاملات مربوط به انواع ابزارهای بازار پول و سرمایه؛

- ۷) انجام معاملات مربوط به ابزارهای مشتقه به حساب خود یا دیگران؛
- ۸) ارائه خدمات پذیره‌نویسی و عرضه عمومی اوراق بهادار؛
- ۹) مدیریت وجوه برای اشخاص و عاملیت وجوه اداره شده؛
- ۱۰) ارائه خدمات مربوط به پذیرش امانات مشتریان؛
- ۱۱) ارائه خدمات مشاوره سرمایه‌گذاری؛
- ۱۲) ارائه خدمات مربوط به مدیریت سبد دارایی‌های مشتریان؛
- ۱۳) سایر عملیات مجاز با پیشنهاد بانک مرکزی و تصویب هیأت نظارت.
- تبصره ۱- انواع خدمات قابل ارائه متناسب با انواع بانکها موضوع ماده (۱۲) این قانون و شرایط عمومی و ویژگی‌های هر یک از خدمات بانکی مذکور در این ماده، در دستورالعمل اجرایی که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت خواهد رسید، تعیین می‌شود.
- تبصره ۲- مؤسسات اعتباری غیربانکی (تعاونی‌های اعتبار و صندوق‌های قرض‌الحسنه) مجاز به ارائه خدمات مذکور در این ماده نیستند. خدمات قابل ارائه توسط مؤسسات مزبور به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.
- ماده ۱۳۴- ضمانت‌نامه بانکی سندی مستقل از قرارداد پایه و قرارداد صدور ضمانت‌نامه بوده و صرفاً تابع شرایط مندرج در ضمانت‌نامه می‌باشد. پرداخت وجه ضمانت‌نامه منوط به رعایت شرایط مندرج در ضمانت‌نامه است.
- تبصره- ضمانت‌نامه بانکی تابع مقررات باب ضمان قانون مدنی نبوده و ضوابط اجرایی آن در چهارچوب ماده (۱۰) قانون مدنی با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت خواهد رسید.
- ماده ۱۳۵- اعتبار اسنادی قراردادی مستقل از قرارداد مبنای آن و قرارداد فروش می‌باشد که به موجب آن، مؤسسه اعتباری گشاینده اعتبار متعهد به پرداخت یا پذیرش پرداخت یا قبولی یا معامله اسناد صادره توسط ذی‌نفع تحت شرایط اعتبار است، مشروط بر اینکه، کلیه اسناد مشخص شده در متن اعتبار ارائه شده باشند.
- تبصره- مقررات ناظر بر اعتبارات اسنادی با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.
- ماده ۱۳۶- اشخاصی که با قصد متقلبانه درخواست گشایش اعتبار اسنادی نموده و در قبال گشایش اعتبار اسنادی، کالا یا خدمتی مبادله نمایند یا کالا یا خدمتی مبادله کنند که با اسناد تسلیمی به بانک مطابقت نداشته باشد یا از بازپرداخت وجه اعتبار اسنادی خودداری ورزند، ضمن الزام به جبران خسارت وارده، در حکم کلاهبردار محسوب خواهند شد.
- تبصره- حکم این ماده شامل اشخاصی که با قصد متقلبانه اقدام به اخذ ضمانت‌نامه بانکی نمایند نیز می‌گردد.
- ماده ۱۳۷- صدور دستور موقت توسط مرجع قضائی مبنی بر توقف پرداخت وجه اعتبار اسنادی یا ضمانت‌نامه بانکی مگر در صورت ارائه مدارک مثبت دال بر وقوع تقلب آشکار و احتمال ورود ضرر غیرقابل جبران و با رعایت قانون آیین دادرسی مدنی، مجاز نمی‌باشد.
- ماده ۱۳۸- دستورالعمل اجرایی مواد (۱۳۴) الی (۱۳۷) این قانون با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت خواهد رسید.

فصل هفتم- مقررات ناظر بر گزارشگری مالی بانکها

- ماده ۱۳۹- میزان و نحوه ایجاد اندوخته قانونی بانکها طبق دستورالعملی که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد، تعیین خواهد شد. اندوخته قانونی از پانزده درصد (۱۵٪) سود ویژه سالانه کمتر و از بیست درصد (۲۰٪) بیشتر نخواهد بود. وضع اندوخته قانونی تا میزان سرمایه ثبت شده در مرجع ثبت شرکتها الزامی است.
- ماده ۱۴۰- نحوه تهیه و تنظیم صورتهای مالی و گزارشگری مالی مؤسسات اعتباری با توجه به استانداردهای تدوین شده توسط مرجع ملی تدوین استانداردهای حسابداری و الزامات نهادهای بین‌المللی و بانکداری بدون ربا، بر اساس دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۴۱- کلیه بانکها موظفند گزارش مانده هریک از حسابهای مذکور در این قانون (سپرده قرض الحسنه، سپرده جاری و انواع سپرده سرمایه‌گذاری)، تسهیلات قرض الحسنه اعطائی به تفکیک موارد مذکور در ماده (۵۷) و سود(زیان) تحقق‌یافته انواع حسابهای سرمایه‌گذاری را، مطابق با دستورالعملی که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد برای عموم منتشر نمایند. دسترسی به اطلاعات مزبور برای بانک مرکزی باید به تفکیک سپرده‌ها و تسهیلات مشتریان و به صورت برخط امکان‌پذیر باشد.

ماده ۱۴۲- میزان استهلاك دارایی‌های منقول و غیرمنقول قابل استهلاك و هزینه‌های تأسیس و توسعه و همچنین میزان اندوخته‌های احتیاطی و ذخایر بانکها با پیشنهاد بانک مرکزی توسط هیأت نظارت تعیین می‌شود.

ماده ۱۴۳- صورتهای مالی بانکها و گزارش‌های مورد نظر بانک مرکزی باید حسب مورد توسط سازمان حسابرسی و یا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران که بر اساس ضوابطی که بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد، انتخاب می‌شوند، مورد اظهار نظر قرار گیرد.

تبصره- صورتهای مالی که با رعایت اصول و مقررات ابلاغ شده توسط بانک مرکزی تهیه شده و به تأیید سازمان حسابرسی و یا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران رسیده باشد، مورد قبول در کلیه مراجع قانونی از جمله سازمان امور مالیاتی کشور خواهند بود.

ماده ۱۴۴- مدت و شیوه نگاهداری اوراق بازرگانی و اسناد و دفاتر بانکها به صورت عین یا الکترونیکی و همچنین نحوه تبدیل عین اسناد به عکس، فیلم، اسناد الکترونیکی و یا نظایر آن، به موجب دستورالعملی که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد، تعیین خواهد شد. اسنادی که به صورت الکترونیکی ایجاد شده‌اند و همچنین عکسها، فیلمها، اسناد الکترونیکی و نظایر آن در دادگاهها و سایر مراجع قانونی، پس از گذشتن مدتهای مقرر در دستورالعمل، حکم اصل اسناد را خواهند داشت.

ماده ۱۴۵- هریک از بازرسان قانونی و حسابرسان مستقل بانکها موظفند به محض اطلاع از هر یک از موارد زیر، مراتب را به بانک مرکزی گزارش نمایند:

- ۱) تخلف از مفاد این قانون و ضوابط اجرایی موضوع آن؛
- ۲) خودداری بانک از ارائه اطلاعات مورد درخواست بازرسان قانونی و حسابرسان مستقل؛
- ۳) تخلفاتی که مستوجب اعمال مجازات‌های کیفری باشد؛
- ۴) تخلفی که مانع از اظهار نظر مقبول حسابرس در خصوص صورتهای مالی شود.

فصل هشتم - شفافیت و پاسخگویی نظام بانکی

ماده ۱۴۶- بانک مرکزی موظف است استانداردهای لازم برای ثبت، جمع‌آوری و فرآوری داده‌ها و همچنین ضوابط تهیه و انتشار اطلاعات مربوط به عملیات بانکها را ظرف مدت شش‌ماه پس از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت نظارت برساند. استانداردها و ضوابط مزبور باید به گونه‌ای باشد که:

- ۱) ثبت صحیح، فوری و جامع داده‌ها مشتمل بر مشخصات مشتریان و کلیه تراکنش‌های مربوط به عملیات و خدمات بانکی به صورت یکپارچه تضمین گردد.
- ۲) امکان جستجوی سریع و فراخوان ماشینی داده‌ها و اطلاعات فراهم گردد.
- ۳) تهیه صورتهای مالی و انواع گزارش‌های استاندارد مربوط به مدیریت خطر(ریسک)، حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی و عملکرد هیأت مدیره و هیأت عامل بانکها به منظور حصول اطمینان از ثبات و سلامت نظام بانکی کشور میسر شود.

ماده ۱۴۷- گزارش‌های موضوع بند(۳) ماده (۱۴۶) باید مطابق ضوابط مربوط، توسط بانکها تهیه و منتشر گردد. بانک مرکزی موظف است ترتیبی اتخاذ کند که صورتهای مالی و سایر گزارشهای موضوع بند(۳) ماده (۱۴۶) در کوتاه‌ترین فواصل زمانی ممکن (متناسب با نوع گزارش) منتشر گردد.

ماده ۱۴۸- بانک مرکزی موظف است کلیه بانکها را از نظر پایبندی به قانون، شاخصهای ثبات و سلامت بانکی و پاسخگویی به مشتریان، سهامداران و سایر ذی‌نفعان و حفظ منافع و حقوق قانونی آنان، آموزش و توجیه مدیران، کارکنان و مشتریان و سایر مواردی که به تصویب هیأت نظارت می‌رسد، رتبه‌بندی (امتیازدهی) نموده، نتایج را به صورت ادواری منتشر نماید.

ماده ۱۴۹- بانک مرکزی می‌تواند به منظور تضمین همکاری بانکها در ثبت داده‌ها از ابزارهای انگیزشی همچون توسعه یا محدود کردن مجوز ارائه خدمات بانکی، مجوز ایجاد شعبه و اعمال محدودیت در تراکنش‌های بین بانکی بهره‌گیرد.

ماده ۱۵۰- بانک مرکزی موظف است ظرف مدت یک سال پس از ابلاغ این قانون، ضوابط و شاخصهای مورد نیاز برای سنجش عملکرد مدیران و کارکنان مؤثر بانکها را تدوین و پس از تأیید هیأت نظارت، به بانکها ابلاغ نماید. ضوابط مزبور باید مشتمل بر چگونگی انتشار نتایج باشد.

فصل نهم- نظارت

ماده ۱۵۱- به منظور حصول اطمینان از اجرای دقیق عملیات بانکی بدون ربا در نظام بانکی کشور، شورای فقهی متشکل از رئیس کل (یا قائم مقام) و معاون (یا مدیرکل) حقوقی بانک مرکزی، پنج فقیه (مجتهد متجزی در حوزه فقه معاملات و صاحب نظر در مسائل پولی و بانکی)، یک حقوقدان و یک اقتصاددان آشنا به مسائل پولی و بانکی، جهت نظارت بر عملکرد نظام بانکی و اظهار نظر نسبت به رویه‌ها و ابزارهای رایج، شیوه‌های عملیاتی، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، قراردادها و نحوه اجرای آنها، از جهت انطباق با اهداف و احکام این قانون، در بانک مرکزی تشکیل می‌شود. اعضای غیرموظف شورا با حکم رئیس کل برای مدت هفت سال منصوب می‌شوند. صلاحیت فقهی مجتهدان عضو شورا به تأیید اکثریت فقهای شورای نگهبان خواهد رسید. عزل آنان نیز صرفاً پس از اعلام عدم صلاحیت علمی هریک از مجتهدان عضو شورا توسط اکثریت فقهای شورای نگهبان، ممکن خواهد بود.

ماده ۱۵۲- مصوبات شورای فقهی لازم‌الرعایه است. رئیس کل بانک مرکزی بر حسن اجرای مصوبات این شورا نظارت می‌کند.

ماده ۱۵۳- نحوه تشکیل و اداره جلسات شورای فقهی و کیفیت نظارت آن، به موجب دستورالعملی خواهد بود که به تصویب شورای فقهی می‌رسد.

ماده ۱۵۴- به منظور حصول اطمینان از سلامت نظام بانکی، جلوگیری از فرارگرفتن بانکها در معرض مخاطرات غیرمجاز و حفظ حقوق سپرده‌گذاران و سایر ذی‌نفعان، هیأت نظارت با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

- ۱) رئیس کل بانک مرکزی یا قائم‌مقام وی به عنوان رئیس هیأت؛
- ۲) معاون وزیر امور اقتصادی و دارایی؛
- ۳) معاون نظارتی بانک مرکزی؛
- ۴) چهار اقتصاددان یا متخصص امور مالی آشنا به مسائل بانکداری اسلامی به انتخاب رئیس کل بانک مرکزی و تأیید رئیس جمهور؛
- ۵) دبیرکل قانون بانکها؛
- ۶) دادستان کل کشور یا معاون وی

سایر معاونان یا مدیران بانک مرکزی، حسب ضرورت با دعوت رئیس هیأت و بدون حق رأی در جلسه حضور می‌یابند. تبصره ۱- مدت مأموریت اعضای مذکور در بند (۴)، هفت سال بوده و در طول دوره قابل عزل نیستند. در صورت تغییر رئیس کل بانک مرکزی یا انقضای مدت مأموریت اعضای مذکور، حداکثر نیمی از آنان به قید قرعه قابل تغییر می‌باشند. افراد مورد نظر باید واجد صلاحیت‌های مذکور در ماده (۳۹) این قانون بوده و دو سال قبل و بعد از اشتغال در هیأت نظارت هیچگونه رابطه سهامداری، مدیریتی، اجرائی، وکالتی و مشاوره‌ای با بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی (صندوق‌های قرض‌الحسنه، تعاونی‌های اعتبار) و یا شرکتها، مؤسسات و نهادهای وابسته به آنها نداشته باشند. در صورت

فوت، استعفاء یا محکومیت مؤثر هریک از آنان (که به تشخیص دادگاه منجر به سلب صلاحیت وی شود) جایگزین او به ترتیب مقرر در این ماده تعیین می‌شود.

تبصره ۲- معاون نظارتی بانک مرکزی به پیشنهاد رئیس کل و تأیید اکثریت اعضای هیأت نظارت منصوب یا عزل می‌شود. ماده ۱۵۵- هیأت نظارت موظف است در چهارچوب احکام این قانون، بر کلیه عملیات مربوط به تأسیس و فعالیت بانکها نظارت نماید. تعیین نسبتهای مالی احتیاطی از جمله نسبت کفایت سرمایه و نظارت بر رعایت نسبتهای تعیین شده از وظایف هیأت نظارت است. همچنین تصویب ضوابط و دستورالعمل‌های زیر و نظارت بر حسن اجرای آنها برعهده هیأت نظارت است:

- ۱) ضوابط و دستورالعمل‌های ناظر بر حاکمیت شرکتی در بانکها؛
- ۲) ضوابط و دستورالعمل‌های ناظر بر عملیات تجهیز منابع توسط بانکها؛
- ۳) ضوابط و دستورالعمل‌های ناظر بر عملیات اعتباری بانکها؛
- ۴) ضوابط و دستورالعمل‌های ناظر بر مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم؛
- ۵) ضوابط و دستورالعمل‌های ثبت و نگاهداری حسابها و نحوه تهیه و تنظیم ترازنامه و سایر صورتهای مالی بانکها؛
- ۶) ضوابط نگاهداری یا امحای اوراق، اسناد، مدارک و دفاتر و همچنین نحوه تبدیل آنها به عکس، فیلم، اسناد الکترونیکی مطمئن یا نظایر آن توسط بانکها؛
- ۷) سایر ضوابط و دستورالعمل‌های نظارتی مورد نیاز حسب درخواست بانک مرکزی اعم از اینکه در این قانون به آن تصریح شده یا نشده باشد.

ماده ۱۵۶- اشخاص مشمول مقررات این قانون، موظف به همکاری با ناظران و بازرسان بانک مرکزی هستند و باید تمامی اطلاعات و مستندات مورد نیاز را در اختیار آنان قرار دهند.

ماده ۱۵۷- نظارت بانک مرکزی بر بانکها باید به صورت نظارت یکپارچه باشد، به نحوی که علاوه بر ارزیابی ریسک فعالیت بانک، ریسک ناشی از فعالیت واحدهای تابعه و وابسته به بانک نیز مورد نظارت و ارزیابی قرار گیرد. مقررات نظارت یکپارچه بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۵۸- بانکها موظفند اطلاعات و مستنداتی را که مبین عملکرد واقعی و وضعیت مالی آنها است، به صورت گزارش‌های انفرادی و تلفیقی و همچنین ادواری و موردی در قالب فرمها و جداول ابلاغی بانک مرکزی و همچنین اطلاعات و مستندات مورد مطالبه‌ی بانک مرکزی در خصوص سهامداران و مدیران و وابستگان آنها را به آن بانک ارائه کرده و زمینه دسترسی به‌روز بانک مرکزی به داده‌ها و اطلاعات را به صورت الکترونیکی و فیزیکی فراهم نمایند.

ماده ۱۵۹- بانکها موظفند مقررات احتیاطی بانک مرکزی شامل الزامات احتیاطی مربوط به سرمایه (از جمله حداقل نسبت کفایت سرمایه)، نقدینگی، طبقه‌بندی دارایی‌ها، ذخیره‌گیری دارایی‌ها، تسهیلات و تعهدات، نسبت دارایی‌های ثابت به مجموع سرمایه و اندوخته‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها را رعایت نمایند. دستورالعمل این ماده توسط بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.

ماده ۱۶۰- بانکها موظفند نظام مناسب و کارآمد کنترل‌های داخلی و حاکمیت شرکتی را مطابق با ضوابطی که بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد، مستقر نمایند.

ماده ۱۶۱- بانکها موظفند نظام جامع مدیریت خطر (ریسک) را مطابق ضوابطی که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد طراحی نموده و اجراء کنند.

ماده ۱۶۲- اشخاص مشمول مقررات این قانون موظف هستند مقررات و دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی در زمینه مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم را در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط رعایت نمایند.

ماده ۱۶۳- بانک مرکزی موظف است اسناد و اطلاعات دریافتی از بانکها و همچنین گزارش‌هایی را که بر اساس آن اطلاعات تهیه می‌کند، به عنوان «اسرار حرفه‌ای» تلقی نموده و از افشای آن مگر در انجام وظایف نظارتی خود و یا بنا به الزام صریح قانونی و یا دستور مرجع قضائی خودداری نماید.

ماده ۱۶۴- بانک مرکزی، بانکها و کارکنان آنها و نیز سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که به مقتضای وظایفشان از طریق بانکها به اطلاعات مشتریان از جمله اطلاعات هویتی، اطلاعات مربوط به حسابها، داراییها، کسب و کار، قراردادهای منعقد و سایر فعالیت‌های بانکی آنها، دسترسی دارند، موظفند این اطلاعات را به عنوان «اسرار بانکی مشتریان» تلقی نمایند و از افشای آنها به جز در مواردی که الزام صریح قانونی یا دستور مرجع قضائی برای ارائه اطلاعات وجود دارد، خودداری کنند. متخلف، به مجازات افشای اسرار اشخاص محکوم می‌شود.

ماده ۱۶۵- بانک مرکزی می‌تواند با تأیید هیأت نظارت با مقامات نظارت بانکی سایر کشورها به همکاری و تبادل اطلاعات بانکی بپردازد.

ماده ۱۶۶- انجام موارد زیر از سوی بانکها تخلف محسوب می‌شود. بانک مرکزی در صورت مشاهده هریک از این تخلفات، با استفاده از ابزارهای نظارتی یا تنبیهی مذکور در ماده (۱۶۷)، در جهت ممانعت از تداوم و تکرار تخلف اقدام می‌نماید. همچنین بانک مرکزی می‌تواند قبل یا بعد از اعمال اقدامات نظارتی یا تنبیهی مزبور، تخلفات بانکها را برای رسیدگی به هیأت بدوی انتظامی بانکها ارجاع دهد.

(۱) اشتغال به امور و فعالیت‌هایی که مستلزم اخذ مجوز از بانک مرکزی است بدون اخذ مجوز از آن بانک؛
(۲) تخلفی از شرایط و ضوابط مجوزهای صادره بانک مرکزی و یا نقض هریک از شرایط و ضوابطی که مجوزهای مذکور براساس آنها صادر شده است؛

(۳) تخلفی از مفاد اساسنامه؛

(۴) انجام اقداماتی که ثبات نظام پرداخت را به مخاطره می‌اندازد (به تشخیص بانک مرکزی)؛

(۵) عدم ارائه به موقع، صحیح و کامل داده‌ها، اطلاعات، صورت‌های مالی و گزارش‌ها به بانک مرکزی؛

(۶) عدم افشای اطلاعات موضوع بند (۳) ماده (۱۶۶) این قانون؛

(۷) انتصاب اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر مدیران بانک که مصادیق آن توسط بانک مرکزی تعیین می‌شود، بدون اخذ تأییدیه از بانک مرکزی و یا برکنارکردن آنان در صورت عدم تأیید مجدد و یا لغو تأییدیه صلاحیت قبلی آنان از سوی بانک مرکزی و یا برکنارکردن آنان بدون اخذ تأییدیه بانک مرکزی؛

(۸) تخلفی از تعهدات ارائه‌شده به بانک مرکزی در مورد انجام اقدامات اصلاحی؛

(۹) تقلب نسبت به قوانین، مقررات، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی به منظور بی‌اثر کردن آنها؛

(۱۰) عدم تنظیم و نگهداری صحیح دفاتر، حسابها، اطلاعات و صورت‌های مالی مطابق با مقررات و دستورالعمل‌های بانک مرکزی و یا تنظیم غیرواقعی آنها؛

(۱۱) جلوگیری از اعمال نظارت بانک مرکزی یا عدم همکاری مناسب در این زمینه؛

(۱۲) تخلفی از مقررات ناظر بر صندوق ضمانت سپرده‌ها؛

(۱۳) اقداماتی که منافع سپرده‌گذاران، مشتریان و یا ثبات، ایمنی و سلامت مالی آن مؤسسه یا سایر مؤسسات اعتباری را به مخاطره می‌اندازد (به تشخیص بانک مرکزی)؛

(۱۴) عدم رعایت الزامات بانکداری بدون ربا (تخلفی از احکام مذکور در فصل پنجم این قانون و دستورات متناظر بانک مرکزی)؛

(۱۵) تخلفی از سایر دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی.

ماده ۱۶۷- بانک مرکزی می‌تواند:

الف- اقدامات نظارتی و تنبیهی زیر را در مورد بانکهای متخلف اعمال نماید:

(۱) احضار مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل، رئیس یا هر یک از اعضای هیأت مدیره و یا دیگر مدیران و کارکنان مؤسسه اعتباری برای ادای توضیحات لازم؛

(۲) اخطار کتبی به مؤسسه اعتباری و مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و رئیس یا هریک از اعضای هیأت مدیره آن؛

- ۳) دستور کتبی برای توقف و یا رفع موارد تخلف و انجام اقدامات اصلاحی در چهارچوب برنامه زمانی مورد تأیید بانک مرکزی؛
- ۴) دستور تهیه صورتهای مالی در مقاطع زمانی مورد نظر بانک مرکزی و تهیه گزارش حسابرسی و بازرسی قانونی؛
- ۵) انتصاب حسابرس مستقل جهت رسیدگی به حسابهای بانک؛
- ۶) انتصاب ناظر مقیم در بانک برای حصول اطمینان از حسن اجرای اقدامات اصلاحی مقرر از سوی بانک مرکزی ب- با تأیید هیأت نظارت، اقدامات تنبیهی زیر را در مورد بانک متخلف اعمال نماید:
- ۷) تشدید الزامات احتیاطی برای بانک متخلف مانند افزایش نرخ ذخیره قانونی؛
- ۸) دستور عدم پرداخت سود سهام یا تقسیم اندوخته‌ها؛
- ۹) ایجاد محدودیت در گسترش شعب در داخل یا خارج از کشور و یا دستور کاهش و ادغام شعب؛
- ۱۰) ممنوعیت یا محدودیت موقت یا دائم بانک از انجام تمام یا بعضی از عملیات بانکی و فعالیت‌های موضوع ماده (۱۳۳) این قانون؛
- ۱۱) منع مداخله برخی از مدیران در تمام یا بخشی از امور بانک برای یک دوره زمانی معین؛
- ۱۲) سلب صلاحیت تمام یا برخی از اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل و معاونان مدیرعامل؛
- ۱۳) ارائه درخواست تصدی موقت امور بانک متخلف توسط بانک مرکزی یا سایر اشخاص، به هیأت انتظامی تبصره ۱- حیطه اختیارات و مسؤلیت‌های ناظر مقیم موضوع بند (۶) بر اساس دستورالعملی خواهد بود که با پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد.
- تبصره ۲- اقدامات تنبیهی موضوع این ماده (بندهای (۷) تا (۱۳)) صرفاً از حیث شکلی قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری است. مهلت اعتراض در دیوان عدالت اداری، حداکثر بیست روز پس از تاریخ ابلاغ می‌باشد. این رسیدگی مانع از اجرای اقدامات نظارتی بانک مرکزی نخواهد بود.
- تبصره ۳- بانک مرکزی می‌تواند برحسب میزان اهمیت تخلف و دفعات تکرار، یک یا چند مورد از اقدامات موضوع این ماده را به مورد اجراء گذارد.
- تبصره ۴- اجرای احکام حقوقی و کیفری علیه مدیران و کارکنان متخلف مانع از انجام اقدامات مذکور در این ماده نخواهد بود.
- تبصره ۵- حداکثر مدت ممنوعیت موضوع بند (۱۰) این ماده، به ازای هر تخلف، تکرار یا استمرار آن، سه سال خواهد بود.
- ماده ۱۶۸- طرح هرگونه دعوی که منشأ آن اقدامات نظارتی بانک مرکزی باشد، باید به طرفیت بانک مزبور صورت پذیرد و افراد ذی‌مدخل در امر نظارت را نمی‌توان طرف دعوی قرار داد جز در مواردی که موضوع دعوی انتساب جرم باشد.
- تبصره- منظور از اقدامات نظارتی، اقداماتی است که در راستای اعمال نظارت بر بانکها در صلاحیت بانک مرکزی بوده و مشتمل بر اقدامات به‌عمل آمده در تمامی مراحل تأسیس، اعطای مجوز، نظارت بر فعالیت، تغییرات ثبتی، بازسازی، ادغام، انحلال و تصفیه می‌باشد.
- ماده ۱۶۹- بانکها در مقابل خساراتی که در اثر عملیات آنها متوجه مشتریان می‌شود، مسؤول و متعهد جبران خسارات خواهند بود. مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل و معاونان مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره بانکها نیز مسؤول خساراتی می‌باشند که به علت تخلف هر یک از آنها از مقررات و قوانین و دستورالعمل‌های مربوط به این قانون یا اساسنامه بانک، به صاحبان سهام یا مشتریان وارد می‌شود.

فصل دهم - مقررات انتظامی و کیفری

ماده ۱۷۰- به منظور رسیدگی به تخلفات انتظامی بانکها، هیأت‌هایی تحت عنوان هیأت‌های رسیدگی به تخلفات انتظامی در بانک مرکزی تشکیل می‌گردد. هیأت‌های مزبور شامل هیأت بدوی و هیأت تجدیدنظر می‌باشد.

ماده ۱۷۱- هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات انتظامی، صلاحیت رسیدگی به تخلفات انتظامی بانکها را خواهد داشت. هیأت می‌تواند اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل بانکها را در صورت رسیدگی و اثبات تخلف، مشمول مجازات‌های انتظامی مندرج در ماده (۱۷۷) این قانون قرار دهد.

ماده ۱۷۲- ترکیب اعضای هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات انتظامی، شامل شش نفر به شرح زیر خواهد بود:

۱) قائم‌مقام رئیس کل بانک مرکزی به عنوان رئیس هیأت؛

۲) معاون (مدیرکل) حقوقی بانک مرکزی؛

۳) یک نفر متخصص در زمینه حقوق بانکی به انتخاب رئیس کل بانک مرکزی؛

۴) یک نفر متخصص در امور بانکی به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی؛

۵) یک نفر متخصص در امور بانکی به انتخاب کانون بانکها؛

۶) یک نفر متخصص در امور حقوقی و قضائی به انتخاب دادستان کل کشور.

تبصره ۱- مدت عضویت اعضای غیرموظف چهار سال است. انتخاب مجدد آنها تنها برای یک دوره دیگر بلامانع است و در طول دوره خدمت، قابل عزل نخواهند بود. در صورتی که به دلایلی مانند فوت، استعفاء یا محکومیت به انفصال توسط دادگاه، ادامه فعالیت آنان غیرممکن گردد، مقام منصوب‌کننده مکلف است بلافاصله نسبت به انتخاب عضو جدید اقدام نماید.

تبصره ۲- پس از گذشت دو سال از آغاز به کار اولین دوره هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات انتظامی، دو نفر از اعضای غیرموظف به قید قرعه تغییر می‌یابند و اشخاص دیگری جایگزین آنها خواهند شد.

تبصره ۳- جلسات با حضور رئیس هیأت و حداقل سه نفر دیگر از اعضاء رسمیت می‌یابد و تصمیمات با حداقل چهار رأی موافق، قانونی است.

تبصره ۴- موارد رد دادرسی مندرج در قانون آیین دادرسی کیفری، در خصوص اعضای هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات انتظامی بانکها نیز رعایت می‌شود.

ماده ۱۷۳- آرای هیأت باید جامع استدلال‌های اعضای مخالف و موافق رأی و حاوی مستندات دلایل ارائه شده باشد.

ماده ۱۷۴- شروع رسیدگی در هیأت بدوی با صدور کیفرخواست توسط دادستان انتظامی خواهد بود. معاون نظارتی بانک مرکزی سمت دادستان انتظامی را برعهده دارد.

ماده ۱۷۵- هیأت بدوی مکلف است پیش از صدور رأی، با ابلاغ کیفرخواست دادستان انتظامی، از بانک و یا مدیران متهم جهت حضور در جلسه دعوت نماید. فاصله زمانی ابلاغ دعوتنامه و تشکیل جلسه نباید کمتر از ده روز باشد.

ماده ۱۷۶- تخلفات انتظامی اشخاص مذکور در ماده (۱۷۱) به شرح زیر می‌باشد:

۱) تکرار یا استمرار تخلفات مذکور در ماده (۱۶۶) این قانون؛

۲) توقف فعالیت بانک به مدت یک روز کاری و بیشتر بدون عذر موجه؛

۳) افشای اسرار بانکی مشتریان و یا اطلاعات حسابهای آنها و یا عدم تسلیم آنها در مواردی که مکلف به تسلیم می‌باشند؛

۴) ارائه گزارش خلاف واقع به بانک مرکزی و صندوق ضمانت سپرده‌ها؛

۵) جعل یا مخدوش نمودن اسناد بانکی؛

۶) برداشت از حساب مشتری یا انتقال وجوه از حسابی به حساب دیگر بدون مجوز قانونی؛

۷) ارائه خدمات بانکی به اشخاصی که حسب قوانین و مقررات، بانکها از ارائه آن خدمات به آنها منع شده‌اند؛

۸) هرگونه تلاش برای صوری‌سازی قراردادهای به تشخیص شورای فقهی یا هیأت نظارت.

تبصره ۱- رسیدگی به امور مذکور در محاکم کیفری یا سایر مراجع صالحه قانونی مانع رسیدگی هیأت بدوی نخواهد بود. در صورتی که پس از رسیدگی به پرونده متهم در محاکم مزبور، حکم بر برائت وی صادر گردد، هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر مکلفند به تقاضای متهم، موضوع را مورد رسیدگی مجدد قرار دهند.

تبصره ۲- ساماندهی تعداد حسابهای مشتریان نزد بانکها در چهارچوب دستورالعمل ابلاغی از سوی بانک مرکزی، از شمول مفاد بند (۶) این ماده مستثنی می‌باشد.

ماده ۱۷۷- مجازات‌های انتظامی به شرح زیر می‌باشند:

- ۱) اخطار کتبی به بانک و عندالافتضاء اعلام عمومی؛
- ۲) اخطار کتبی به مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و رئیس یا هریک از اعضای هیأت مدیره بانک؛
- ۳) مکلف نمودن بانک به انجام اصلاحات مورد نظر بانک مرکزی در زمان‌بندی تعیین شده توسط آن بانک؛
- ۴) سلب صلاحیت مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل، تمام یا برخی از اعضای هیأت مدیره و ارجاع موضوع به بانک مرکزی جهت انتصاب مدیران موقت؛
- ۵) اعمال جریمه نقدی برای بانک تا پانصد میلیارد (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال؛
- ۶) اعمال جریمه نقدی برای مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و یا هر یک از اعضای هیأت مدیره تا پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال؛
- ۷) تعلیق برخی از فعالیت‌های بانک به طور موقت یا دائم؛
- ۸) واگذاری تصدی موقت اداره امور بانک به بانک مرکزی یا سایر اشخاص؛
- ۹) لغو مجوز بانک.

تبصره ۱- جریمه‌های ریالی موضوع این ماده و سایر مواد این قانون که متضمن جریمه نقدی هستند، متناسب با شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی که توسط بانک مرکزی به صورت رسمی اعلام شده باشد، تعدیل می‌گردد.

تبصره ۲- هیأت بدوی می‌تواند متناسب با نوع تخلف و اوضاع و احوال وقوع آن یک یا چند مورد از مجازات‌های انتظامی فوق را اعمال نماید. تکرار و تعدد تخلف از موارد تشدید مجازات انتظامی است.

تبصره ۳- در مواردی که اعمال مجازات بند (۴) موجبات توقف فعالیت بانک را فراهم می‌آورد، بانک مرکزی موظف است نسبت به انتخاب مدیر موقت اقدام کند. حیطه وظایف، مدت، مسؤلیت‌ها و اختیارات مدیر یا مدیران موقت و میزان حقوق و مزایای آنها توسط بانک مرکزی تعیین و توسط بانک متخلف پرداخت می‌شود. ارکان بانک متخلف مکلف به همکاری با مدیران موقت منصوب از سوی بانک مرکزی و اجرای دستورات آنها در حدود اختیارات تعیین شده توسط بانک مرکزی می‌باشند و در صورت هرگونه اخلال در انجام وظایف تعیین شده برای مدیران موقت از سوی ارکان مذکور در این ماده، دادستان انتظامی می‌تواند تشدید مجازات‌های انتظامی را از هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر درخواست نماید.

تبصره ۴- احکام صادره توسط هیأت بدوی با امضای رئیس هیأت ابلاغ می‌شود.

ماده ۱۷۸- مرجع تجدیدنظر آرای هیأت بدوی، هیأت تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات انتظامی است. مهلت تجدیدنظرخواهی از آرای هیأت، بیست روز پس از تاریخ ابلاغ رأی هیأت بدوی است. هیأت تجدیدنظر دارای کلیه وظایف و اختیارات هیأت بدوی است.

ماده ۱۷۹- اعضای هیأت تجدیدنظر عبارتند از:

- ۱) رئیس کل بانک مرکزی به عنوان رئیس هیأت؛
  - ۲) دبیرکل کانون بانکها؛
  - ۳) سه نفر قاضی آشنا به مسائل و حقوق بانکی به انتخاب رئیس قوه قضائیه.
- تبصره- جلسات هیأت تجدیدنظر، با حضور رئیس و حداقل سه عضو دیگر رسمیت می‌یابد و تصمیمات با حداقل سه رأی موافق اتخاذ خواهد شد.

ماده ۱۸۰- هیأت تجدیدنظر مکلف است متن درخواست تجدیدنظر را به همراه کلیه مستندات و ضمانت مربوط به تجدیدنظر خوانده ابلاغ نماید. تجدیدنظر خوانده می تواند ظرف مدت بیست روز کلیه مدارک و مستندات دفاعی خود را به هیأت ارسال دارد. هیأت تجدیدنظر می تواند طرفین دعوی را برای استماع اظهارات دعوت نماید.

ماده ۱۸۱- آرای هیأت تجدیدنظر در کلیه موارد قطعی است و فقط از جهت شکلی حداکثر ظرف مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ، قابل شکایت در دیوان عدالت اداری می باشد.

ماده ۱۸۲- هیچ یک از اعضای هیأت های بدوی و تجدیدنظر را نمی توان در رابطه با آرای صادره از سوی هیأت های مذکور تحت تعقیب قضائی قرار داد، مگر در صورت ارتکاب جرم مؤثر بر رأی صادره.

ماده ۱۸۳- تشدید مجازات نسبت به آرای غیر قطعی هیأت بدوی یا آرای نقض شده توسط دیوان عدالت اداری پس از رسیدگی مجدد با توجه به کلیه جوانب بلامانع است.

ماده ۱۸۴- بانک مرکزی، آیین نامه داخلی هیأت های بدوی و تجدیدنظر را حداکثر ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت نظارت می رساند.

ماده ۱۸۵- فعالیت اشخاصی که بدون اخذ تأییدیه صلاحیت از بانک مرکزی یا پس از عزل، تعلیق، عدم تأیید مجدد و یا لغو تأییدیه صلاحیت قبلی توسط بانک مرکزی، در سمت های مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و عضو هیأت مدیره بانکها فعالیت نمایند، در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی محسوب می شود. اشخاص مذکور علاوه بر مجازات مربوط به آن، توسط دادگاه به پرداخت جزای نقدی تا مبلغ دو بیست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به ازای هر روز محکوم خواهند شد. مدیران موضوع این ماده از زمان لغو تأیید صلاحیت، تعلیق و یا عزل، مجاز به امضای هیچ یک از اسناد تعهدآور بانک نمی باشند. تعقیب کیفری اشخاص مزبور در این خصوص منوط به شکایت بانک مرکزی است.

فصل یازدهم - کانون بانکها

ماده ۱۸۶- بانک مرکزی موظف است به منظور ایجاد هماهنگی در اجرای صحیح ضوابط و مقررات ابلاغی از سوی بانک مرکزی، ارائه نظرات مشورتی به اعضاء و بانک مرکزی و حمایت از حقوق صنفی اعضاء، زمینه تأسیس کانون بانکها را با مشارکت کلیه بانکهای ایرانی که در ایران فعالیت می کنند فراهم سازد. عضویت تمامی بانکها در کانون الزامی است. تبصره ۱- کانون بانکها، دارای شخصیت حقوقی مستقل و برخوردار از استقلال مالی بوده و به موجب اساسنامه ای که به تصویب هیأت نظارت خواهد رسید، اداره می شود.

تبصره ۲- کانون بانکها می تواند برای حل اختلاف بین اعضاء با یکدیگر و اعضاء با مشتریان هیأت داورى تشکیل دهد. مراجعه اشخاص به هیأت داورى کانون، نافی حق آنها برای رجوع به مراجع قضائی نمی باشد.

فصل دوازدهم - صندوق ضمانت سپرده ها

ماده ۱۸۷- به منظور تضمین سپرده های اشخاص در بانکها، به صندوق ضمانت سپرده ها که در این قانون صندوق نامیده می شود اجازه داده می شود با رعایت شرایط مذکور در این فصل به فعالیت های خود ادامه دهد.

ماده ۱۸۸- عضویت کلیه بانکها در صندوق الزامی است.

ماده ۱۸۹- صندوق، نهاد عمومی غیردولتی است که برای مدت نامحدود، مطابق مقررات این قانون و اساسنامه آن که با پیشنهاد بانک مرکزی و تأیید هیأت نظارت، به تصویب هیأت وزیران می رسد فعالیت می نماید. صندوق از استقلال مالی و سازمانی برخوردار است.

ماده ۱۹۰- اعضاء هیأت مدیره، مدیرعامل و کلیه کارکنان صندوق از تصدی هرگونه سمت در بانکها ممنوع هستند.

ماده ۱۹۱- وظایف صندوق به قرار زیر است:

- ۱) تضمین مانده سپرده‌های تودیع شده نزد بانکها مطابق قرارداد فی مابین؛
- ۲) ارزیابی و پایش عملکرد بانکها از جهت رعایت مقررات این فصل؛
- ۳) تأدیه سپرده‌های سپرده‌گذاران منطبق با تضمین صورت گرفته، پس از اعلام توقف یا ورشکستگی بانک عضو و حسب درخواست بانک مرکزی.

ماده ۱۹۲- بانکهای عضو صندوق موظفند نسبت به پرداخت انواع حق عضویت اقدام نمایند.

ماده ۱۹۳- حق عضویت محاسبه شده توسط صندوق برای هر یک از اعضاء، تحت هیچ شرایطی قابل کاهش و یا تهاتر نیست.

ماده ۱۹۴- صندوق از اختیارات زیر برخوردار می‌باشد:

- ۱) انتقال تعهدات مربوط به پرداخت بدهی یک بانک به بانک داوطلب دیگر با لحاظ شرایط و امتیازات لازم؛
- ۲) جبران خسارات احتمالی بانک داوطلب حداکثر به میزان سپرده‌های ضمانت شده؛
- ۳) اعطای خط اعتباری به بانک در معرض توقف به تشخیص و اعلام بانک مرکزی
- ۴) احراز صحت گزارش‌های ارائه شده از سوی بانکها در خصوص اطلاعات سپرده‌ها و محاسبه حق عضویت پرداختی به صندوق؛
- ۵) بررسی کفایت برنامه توانمندسازی بانکهای متوقف یا در حال توقف و ارائه پیشنهادهای لازم به بانک مرکزی و هیأت نظارت؛
- ۶) ارائه پیشنهاد به بانک مرکزی مبنی بر اعمال مجازات‌های مذکور در ماده (۱۶۷)؛
- ۷) ارائه مشاوره تخصصی به بانکها و در صورت لزوم، ارائه برنامه‌های احتیاطی به آنها به منظور پیشگیری از بروز شرایط نامطلوب یا برون رفت از آن.

تبصره ۱- بانکها موظفند مفاد بند (۱) این ماده را در قراردادهای سپرده‌گذاری درج نماید.

تبصره ۲- در صورت تأیید هیأت نظارت، بانکها موظف به اجرای برنامه‌های احتیاطی ارائه شده از سوی صندوق (موضوع بند (۷) این ماده) هستند.

ماده ۱۹۵- در صورت توقف یا ورشکستگی بانک به تشخیص بانک مرکزی، صندوق موظف است حداکثر ظرف مدت نود روز پس از اعلام بانک مرکزی، نسبت به تأدیه مانده سپرده‌های سپرده‌گذاران تا سقف تضمین شده، به صورت پرداخت نقدی و یا ایجاد سپرده‌ای به همان میزان و شرایط در بانک دیگر برای سپرده‌گذار، اقدام نماید.

ماده ۱۹۶- منابع مالی صندوق عبارت است از:

- ۱) حق عضویت‌های تعیین شده؛
- ۲) درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها؛
- ۳) کمکهای مالی بلاعوض دولت؛
- ۴) تسهیلات دریافتی از بانک مرکزی و بانکها در موارد ضروری؛
- ۵) صدور اوراق بهادار؛
- ۶) جریمه‌های اخذ شده به موجب ماده (۸۷) این قانون؛
- ۷) پنجاه درصد (۵۰٪) جریمه دریافتی از بانکها بابت اضافه برداشت از بانک مرکزی؛
- ۸) جریمه‌های اخذ شده از بانکها به موجب ماده (۱۷۷) این قانون؛
- ۹) سایر منابع پس از تصویب هیأت نظارت.

تبصره ۱- حق عضویت‌های دریافتی و کلیه درآمدهای صندوق از هرگونه مالیات معاف است.

تبصره ۲- حق عضویت‌های پرداختی بانکهای عضو به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی همان سال منظور می‌گردد.

تبصره ۳- منابع استفاده نشده صندوق در حسابی نزد بانک مرکزی نگهداری می‌شود.

ماده ۱۹۷- مانده سپرده گذاران نزد بانکهای عضو، به تناسب وجوه دریافتی آنان از صندوق، کاهش می یابد و باقی مانده مطالبات سپرده گذاران، از محل دارایی های بانک، براساس قوانین و مقررات پرداخت می شود.

ماده ۱۹۸- بانکها موظفند آمار، اطلاعات و گزارش های مورد نیاز صندوق را در چهارچوب وظایفی که به موجب این قانون برعهده صندوق گذاشته شده است به صندوق ارائه نمایند. بانک مرکزی نیز موظف است آمار، اطلاعات و گزارش هایی را که در چهارچوب این قانون مرتبط با وظایف محوله به صندوق می باشد، با صندوق به اشتراک بگذارد. صندوق با رعایت حفظ اسرار حرفه ای از آمار، اطلاعات و گزارش های مزبور استفاده می کند.

تبصره- شیوه تبادل اطلاعات به موجب آیین نامه ای است که به پیشنهاد مشترک صندوق و بانک مرکزی، به تصویب هیأت نظارت می رسد.

ماده ۱۹۹- در صورتی که منابع صندوق از کفایت لازم جهت ایفای تعهدات حال شده آن برخوردار نباشد، بانکهای عضو مکلفند سهم مشخصی را که توسط صندوق تعیین و ابلاغ می شود و متجاوز از دو برابر مبلغ آخرین حق عضویت سالانه نمی باشد به صورت پیش پرداخت حق عضویت های آتی در اختیار صندوق قرار دهند.

ماده ۲۰۰- بانکی که نسبت به پرداخت حق عضویت خود در موعد تعیین شده اقدام ننماید، نسبت به مبلغ حق عضویت پرداخت نشده، مکلف به پرداخت جریمه است که نرخ آن به تصویب هیأت نظارت می رسد.

تبصره- در صورتی که بانک عضو ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ صندوق جهت پرداخت حق عضویت اقدام نکند، بانک مرکزی موظف است حق عضویت و جریمه مربوط را حسب درخواست صندوق بلافاصله از حسابهای بانک مزبور نزد خود برداشت و به حساب صندوق واریز نماید.

ماده ۲۰۱- ضوابط اجرایی ناظر بر فعالیت صندوق که در این قانون یا سایر قوانین و در اساسنامه صندوق پیش بینی نشده باشد و سایر ترتیباتی که برای اجرای این فصل لازم است، به پیشنهاد مشترک صندوق و/یا بانک مرکزی، به تصویب هیأت نظارت می رسد.

ماده ۲۰۲- مرجع رسیدگی به اختلافات احتمالی صندوق و بانکها هیأت نظارت می باشد. رأی هیأت نظارت قطعی و برای طرفین لازم الاجراء است.

ماده ۲۰۳- توقف فعالیت یا انحلال صندوق فقط به موجب قانون امکان پذیر است.

فصل سیزدهم- توقف، ورشکستگی و انحلال بانک

ماده ۲۰۴- کلیه بانکها موظفند در پایان شهریور ماه هر سال «بیانیه وضعیت بانک» را بر اساس استانداردهای اعلامی از سوی بانک مرکزی تهیه و به بانک مزبور تحویل دهند. بیانیه وضعیت باید متضمن تبیین شرایط و محیط داخلی و بیرونی بانک و پیش بینی وضعیت آتی آن، میزان و ترکیب دارایی ها و بدهیها و درجه نقدشوندگی دارایی های بانک، مخاطرات احتمالی پیشرو و نحوه مقابله با آنها باشد. بانک مرکزی موظف است بلافاصله پس از دریافت بیانیه وضعیت هر بانک، آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده، نتیجه را برای تصمیم گیری به هیأت نظارت گزارش نماید. براین اساس، چنانچه بانکی «در معرض توقف»، «متوقف» یا «ورشکسته» تشخیص داده شود، مطابق احکام این فصل با آن رفتار خواهد شد.

تبصره ۱- بانک مرکزی می تواند در صورتی که ضرورت تشخیص دهد، در فواصل کمتر از یک سال نیز بانکها را ملزم به تهیه و ارائه بیانیه وضعیت کند.

تبصره ۲- سایر نهادهای مالی فعال و دارای اهمیت در نظام مالی کشور (به تشخیص بانک مرکزی) نیز موظف به تهیه بیانیه وضعیت و ارائه آن به بانک مرکزی هستند.

تبصره ۳- بانک مرکزی موظف است بخشهای قابل انتشار بیانیه وضعیت بانکها و سایر نهادهای مالی را از طریق انتشار در پایگاه رسمی خود در معرض اطلاع عموم قرار دهد. تشخیص بخشهای غیرقابل انتشار بیانیه مزبور با هیأت نظارت است.

ماده ۲۰۵- در صورتی که بانک مرکزی بانکی را «در معرض توقف» تشخیص دهد، می‌تواند با تأیید هیأت نظارت الزامات ویژه‌ای را بر عملکرد آن بانک اعمال نماید. این الزامات شامل مواردی خواهد بود که در پیشگیری از فعالیت‌های مخاطره‌آمیز، تضمین حقوق سپرده‌گذاران و توانمندسازی بانک مؤثر است.

ماده ۲۰۶- در صورتی که بانکی «متوقف» تشخیص داده شود، بانک مرکزی می‌تواند مدیران آن بانک را عزل و از طریق نصب مدیر موقت مورد تأیید هیأت نظارت، اداره امور آن بانک را در اختیار بگیرد. در این صورت، اختیارات مجمع عمومی صاحبان سهام و هیأت مدیره بانک موقتاً به هیأت نظارت منتقل می‌شود. مدیرانی که از تحویل اسناد، مدارک و دارایی‌های بانک متوقف به مدیر موقت خودداری نمایند به حبس از شش ماه تا دو سال و جبران خسارات وارده محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- تعریف توقف و موارد آن به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت می‌رسد. تشخیص توقف با هیأت نظارت است.

تبصره ۲- انتصاب اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل سایر بانکها به عنوان مدیر موقت بانک متوقف ممنوع است.
تبصره ۳- مدیر موقت دارای کلیه اختیارات مدیران بانک بر اساس اساسنامه خواهد بود، مگر آنچه بانک مرکزی در حکم انتصاب وی محدود نموده باشد.

تبصره ۴- مدیر موقت موظف است هر سه ماه یکبار، گزارش کاملی از وضعیت دارایی‌ها، بدهیها و تعهدات بانک متوقف و اقدامات انجام شده برای توانمندسازی آن را به بانک مرکزی و هیأت نظارت ارائه کند.

ماده ۲۰۷- مدیر موقت موظف است کلیه اقدامات اعتمادساز ممکن برای توانمندسازی بانک متوقف را در اسرع وقت انجام دهد. مدیر موقت می‌تواند پس از تأیید هیأت نظارت و بدون الزام به رسیدگی قضائی از روشهای زیر استفاده کند:

- ۱) فروش و واگذاری تمام یا بخشی از دارایی‌ها و بدهیهای بانک متوقف؛
- ۲) تبدیل بخشی از بدهیهای ضمانت‌نشده بانک متوقف به سهام پس از طی مراحل قانونی؛
- ۳) ادغام بانک متوقف در یک بانک داوطلب؛
- ۴) انحلال بانک متوقف.

تبصره- ادغام و انحلال بانک متوقف مستلزم موافقت حداقل دوسوم اعضای هیأت نظارت است.

ماده ۲۰۸- انحلال بانک در موارد زیر نیز ممکن است:

- ۱) انحلال اختیاری؛
- ۲) انحلال در نتیجه لغو مجوز توسط بانک مرکزی؛
- ۳) انحلال در اثر ورشکستگی.

تبصره- انحلال اختیاری بانک پس از تصویب مجمع عمومی آن و در چهارچوب ضوابط قانونی مربوط و صرفاً پس از تأیید هیأت نظارت امکان‌پذیر است. در موارد انحلال اختیاری، مدیر تصفیه توسط مجمع عمومی فوق‌العاده بانک تعیین و پس از تأیید توسط بانک مرکزی منصوب خواهد شد. در موارد انحلال در نتیجه لغو مجوز، مدیر تصفیه توسط بانک مرکزی منصوب می‌شود. در این صورت، هیأت نظارت کلیه اختیارات و وظایف مجمع عمومی صاحبان سهام و هیأت مدیره بانک منحل را اعمال می‌نماید. در موارد انحلال در اثر ورشکستگی، مدیر تصفیه مطابق ماده (۲۱۰) توسط دادگاه منصوب می‌شود.

ماده ۲۰۹- در صورتی که بانک مرکزی قبل یا بعد از نصب مدیر موقت تشخیص دهد که دارایی‌های بانک کفایت از بدهیهای آن نمی‌کند، موظف است از دادگاه تقاضای صدور حکم ورشکستگی آن بانک را نماید. علاوه بر آن، دادگاه می‌تواند به درخواست دادستان یا خود بانک (پس از تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده)، رسیدگی به ورشکستگی بانک را آغاز کند.

تبصره- در صورتی که پرونده ورشکستگی توسط بانک مرکزی مطرح نشده باشد، دادگاه موظف است پیش از رسیدگی نظر بانک مرکزی را اخذ نماید. در صورت عدم اظهار نظر بانک مرکزی ظرف مدت یک ماه، دادگاه بدون اخذ نظر بانک مرکزی رسیدگی را آغاز خواهد نمود.

ماده ۲۱۰- پس از صدور حکم ورشکستگی توسط دادگاه و قطعیت یافتن آن، مدیر تصفیه به پیشنهاد بانک مرکزی، توسط دادگاه تعیین می شود و بلافاصله، فرآیند تصفیه را آغاز می کند. تاریخ توقف بانک ورشکسته توسط بانک مرکزی تعیین و به دادگاه اعلام خواهد شد. معاملاتی که از تاریخ توقف تا زمان صدور حکم ورشکستگی توسط مدیران موقت منسوب از طرف بانک مرکزی انجام شده است، از احکام قانون تجارت در خصوص معاملات تاجر متوقف مستثنی می باشد.

ماده ۲۱۱- پس از صدور حکم ورشکستگی، بانک از انجام هرگونه عملیات بانکی و مالی جز آنچه برای تصفیه ضرورت دارد، ممنوع می شود. به محض صدور حکم ورشکستگی کلیه دارایی های بانک در اختیار مدیر تصفیه قرار می گیرد و مدیرانی که از تحویل اسناد، مدارک و دارایی های بانک به مدیر تصفیه خودداری نمایند به حبس از شش ماه تا دو سال و جبران خسارات وارده محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- بانک مرکزی می تواند در هر زمان، تغییر مدیر تصفیه را به دادگاه پیشنهاد دهد.

تبصره ۲- در جریان تصفیه بانک، عضو ناظر توسط هیأت نظارت منصوب خواهد شد.

تبصره ۳- پس از صدور حکم ورشکستگی، مجوزهای صادره توسط بانک مرکزی برای بانک، خودبه خود ملغی می گردد و بانک موظف است در کلیه مراسلات و اعلامات خود عبارت «درحال تصفیه» را بلافاصله قبل یا بعد از نام خود به کار برد.

ماده ۲۱۲- در تصفیه بدهیها و تعهدات بانک در جریان توقف، انحلال یا ورشکستگی، اولویت پرداخت به ترتیب طبقات زیر می باشد:

(۱) هزینه های توانمندسازی یا تصفیه؛

(۲) حقوق و مزایای کارکنان بانک؛

(۳) مطالبات صندوق ضمانت سپرده ها بابت پرداخت سپرده های ضمانت شده؛

(۴) اصل سپرده ها به جز سپرده های سرمایه گذاری؛

(۵) اصل سپرده های سرمایه گذاری؛

(۶) سایر بدهیها و حقوق ممتازه وفق قانون.

تبصره ۱- چنانچه دارایی هایی از بانک به وثیقه گذاشته شده باشد، از محل عواید حاصل از فروش دارایی های مزبور، ابتداء حقوق مرتهن پرداخت می شود.

تبصره ۲- بدهکاران بانک در هیچ صورتی حق استناد به ادعای تهاثر برای پرداخت بدهیهای خود را نخواهند داشت.

ماده ۲۱۳- احکام ورشکستگی بانکها در مواردی که در این قانون معین نشده است، تابع قانون تجارت خواهد بود.

ماده ۲۱۴- تمامی دعاوی علیه مدیران موقت یا تصفیه به دلیل اقداماتی که در جریان اداره موقت یا تصفیه بانک

انجام می دهند، به طرفیت بانک مرکزی طرح می شود. در مورد مدیر تصفیه، دعوی در همان دادگاهی رسیدگی می شود که به پرونده ورشکستگی رسیدگی می کند. در مواردی که دادگاه به این نتیجه برسد که مدیران موقت یا مدیر تصفیه از حدود اختیارات خود تجاوز کرده اند ضمن بلااثر کردن اقدامات مزبور، از بانک مرکزی می خواهد که حسب مورد نسبت به تغییر یا محدود کردن اختیارات آنان اقدام نماید. در صورتی که اعمال خارج از حدود اختیارات مدیران مزبور منجر به ورود زیان به اشخاص شده باشد، پس از تعیین میزان زیان وارده توسط دادگاه، بانک مرکزی مکلف به جبران آن خواهد بود.

تبصره- در تمامی دعاوی موضوع این ماده قطع نظر از تاریخ طرح آنها، بانک مرکزی مکلف به پرداخت

هزینه های رسیدگی و معاضدت قضائی مدیران موقت و مدیر تصفیه است به نحوی که آنان جهت دفاع از خود در دادگاه موظف به پرداخت هیچ هزینه ای نباشند.

ماده ۲۱۵- تصمیماتی که دادگاه در مورد ورشکستگی یا اداره موقت بانک اتخاذ می‌نماید به هیچ وجه نافی یا محدودکننده اختیارات بانک مرکزی از جمله در خصوص لغو یا تعلیق مجوز بانک نیست.

ماده ۲۱۶- بانک مرکزی و کلیه دستگاهها و نهادهای دولتی و عمومی موظفند حسب درخواست مدیر موقت یا مدیر تصفیه کلیه اطلاعات مربوط به بانک متوقف یا در معرض توقف را بلافاصله در اختیار وی قرار دهند.

ماده ۲۱۷- در مواردی که مدیر موقت یا مدیر تصفیه، اجرای برخی قراردادهای منعقد شده یا ایفای برخی تعهدات بانک را به مصلحت نداند می‌تواند با ذکر دلیل، مجوز عدم اجرای آنها را از دادگاه درخواست نماید. دادگاه به فوریت و خارج از نوبت به این مسأله رسیدگی کرده و با لحاظ منافع سپرده‌گذاران و سایر ذی‌نفعان و نظر بانک مرکزی اتخاذ تصمیم می‌نماید.

ماده ۲۱۸- کلیه نقل و انتقالات دارایی‌ها و سهام بانک متوقف یا ورشکسته از پرداخت مالیات معاف است.

ماده ۲۱۹- از تاریخ اجرای این قانون، قانون بانکداری مصوب ۱۳۳۴/۴/۵، فصل چهارم قانون بانکی و پولی کشور مصوب ۱۳۳۹/۳/۷، قسمت سوم قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ و تغییرات بعدی آن، آیین‌نامه طرز اداره بانک و نحوه الغای اجازه تأسیس بانک در موارد مذکور در ماده (۳۹) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۱/۱، لایحه قانونی اداره امور بانکها مصوب ۱۳۵۸/۷/۳، قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ و تغییرات بعدی آن، قانون اجازه تأسیس بانکهای غیردولتی مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۱، قانون منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی متناسب با نرخ بازدهی در بخشهای مختلف اقتصادی (با تأکید بر قانون عملیات بانکی بدون ربا) مصوب ۱۳۸۵/۲/۳۱، قانون تسهیل اعطای تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های طرح و تسریع در اجرای طرحهای تولیدی و افزایش منابع مالی و کارآیی بانکها مصوب ۱۳۸۶/۴/۵ ملغی می‌شود. تا زمانی که آیین‌نامه و دستورالعمل‌های اجرایی این قانون به تصویب نرسیده است، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های سابق، مشروط بر اینکه با مفاد این قانون به تشخیص بانک مرکزی معارض نباشد، قابل اجرا خواهد بود.

هیأت‌رئسه محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، در اجرای آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور

مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر معاونت قوانین در مورد طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران تقدیم می‌گردد.

معاون قوانین

نظر اداره کل تدوین قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۲) و (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- سابقه تقدیم:

ماده ۱۳۴ - قبلاً تقدیم نگردیده است.

- قبلاً در جلسه علنی شماره مورخ تقدیم و در تاریخ در مجلس / کمیسیون (موضوع اصل ۸۵ قانون اساسی) رد شده و اینکند:

با تغییر اساسی با تفاضی کتبی ۵۰ نفر از نمایندگان (مشروط به تصویب مجلس)

پیش از انقضاء شش ماه بدون تغییر اساسی

با انقضاء شش ماه با تفاضی کتبی کمتر از ۵۰ نفر از نمایندگان

مجدداً قابل پیشنهاد به مجلس می‌باشد.

نمی‌باشد.

۲- در اجرای بند (۲) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور:

رعایت شده است.

در طرح تقدیمی آیین‌نگارش قانونی و ویرایش ادبی رعایت شده است. (با اعمال نظر کارشناسی)

رعایت نشده است، دلایل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

۳- از نظر آیین‌نامه داخلی مجلس (شکلی):

الف- ماده ۱۳۱-

اول- حداقل امضاء لازم (۱۵ نفر) دارد ندارد

دوم- موضوع و عنوان مشخص دارد ندارد

سوم- دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد در مقدمه دارد ندارد

چهارم- موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان دارد ندارد

ب- ماده ۱۴۲- طرح تقدیمی دارای یک موضوع ست و پیشنهاد آن به عنوان ماده واحده مواجه با ایراد نمی‌باشد. بیش از یک موضوع مواد متعدد می‌باشد.

۴- در اجرای بند (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵:

اول: از نظر قانون اساسی؛

طرح تقدیمی با قانون اساسی بطور کلی مغایرت ندارد.

دارد. اصل / اصول مغایر و دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

دوم: از نظر سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز؛

طرح تقدیمی با سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز مغایرت ندارد.

دارد؛ دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

سوم: از نظر قانون برنامه؛

طرح تقدیمی با قانون برنامه مغایرت ندارد.

دارد؛ دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

چهارم: از نظر آیین نامه داخلی مجلس (ماهوی)؛

الف- طرح تقدیمی با قانون آیین نامه داخلی مجلس مغایرت ندارد.
 دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می شود.

ب- ماده ۱۲۴- رعایت اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی شده است.
 نشده است، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می شود.

ج- ماده ۱۸۵- موجب اصلاح یا تغییر برنامه مصوب نمی شود و نیاز به ^۲ رأی نمایندگان ندارد.
 می شود ^۳ دارد.

تعداد یک برگ اظهار نظر به ضمیمه تقدیم می شود.

مدیرکل تدوین قوانین

۵- طرح تقدیمی از حیث پیشگیری از وقوع جرم با بند(۵) اصل(۱۵۶) قانون اساسی مغایرت ندارد.
 دارد.

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه

ضمیمه نظر اداره کل تدوین قوانین

بیان مستندات و دلایل مغایرت:

ذکر اهداف قانون در متن ماده (۱) طرح مغایر آیین نگارش قانونی است و باید اهداف قانون در مقدمه توجیهی درج شود.

نظر اداره کل اسناد و تنقیح قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۱) و (۳) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- در اجرای بند (۱):

الف- درخصوص طرح تقدیمی قوانین متعارض وجود ندارد
 وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- درخصوص طرح تقدیمی قوانین مرتبط وجود ندارد
 وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

۲- در اجرای بند (۳):

با عنایت به بررسی‌های به عمل آمده قانونگذاری در این موضوع لازم است
 لازم نیست.

تعداد یک برگ فهرست سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیر کل اسناد و تنقیح قوانین

ضمیمه نظر اداره کل اسناد و تنقیح قوانین
سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری

- فهرست سوابق قانونی

فهرست سوابق طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران

ردیف	عنوان	تاریخ تصویب	مواد	مرتبط
۱	قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی	۱۳۸۷/۰۳/۲۵	کل مواد	
۲	قانون مدیریت خدمات کشوری	۱۳۸۶/۷/۸	۵	
۳	قانون اساسی		بند ۱ و ۲ اصل ۴۳	
۴	قانون مدنی	۱۳۰۷/۲/۱۸	۱۰	
۵	قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور مدنی)	۱۳۷۹/۰۱/۲۱	کل مواد	
۶	آیین دادرسی کیفری	۱۳۹۲/۱۲/۴	۴۲۵-۴۲۱	
۷	قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)	۱۳۶۲/۲/۸		
۸	قانون پولی و بانکی کشور با اصلاحات	۱۳۵۱،۴،۱۸	کل مواد	
۹	قانون تنظیم بازار غیر متشکل پولی	۱۳۸۳/۱۰/۲۲		
۱۰	قانون مبارزه با پولشویی	۱۳۸۶/۱۱/۲		
۱۱	آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی	۱۳۸۸/۹/۱۱		
۱۲	آیین نامه اجرایی قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی	۱۳۸۶/۴/۲۰		
۱۳	دستورالعمل تأسیس و فعالیت بانکهای قرض الحسنه و نظارت بر آنها	۱۳۸۶/۱۲/۲۲		
۱۴	قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۴/۹/۱		
۱۵	قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت	۱۳۷۶/۶/۳۰		
۱۶	سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی	۱۳۹۲/۱۱/۲۹		
۱۷	قانون تجارت	۱۳۱۱/۲/۱۳		

